

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Scientia universalis concionandi seu dictionarium morale - Cod. Ettenheim-Münster 88-91

J-O - Ettenheim-Münster 90

Richard, Jean

[S.l.], 1776

Infernus

[urn:nbn:de:bsz:31-110877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110877)

Postmodum ostendit, quod illi in perniciosum erro-
rem labantur, qui nullam aliam in Jubilaeo habent inten-
tionem, quam ut se poenis justitiae ipsius sebitis exo-
nerent. Hunc errorem impugnat. 1° ex S. Cyrillano,
qui ait, quod Ecclesia pacem dicit non dormientibus,
quos mollis desidia sopit, sed vigilantibus; non iis, qui
delicias amant, sed iis, qui arma tenent in manibus ad
pugnandum: Pacem non dormientibus, sed vigilantibus
damus; pacem non deliciis, sed armis damus; pacem non
ad quietem, sed ad armam damus. 2° Ex intentione
Ecclesiae, quae Jubilaeum concedit, non ut supplemen-
tum sit voluntati poenitentium, sed ut ipsorum infir-
mitatem adjuvet et inflammet: non ut supplemen-
tum voluntati, sed ut supplementum virtuti.

S. Faber Jesuita Germanus in haec verba: ego veni ut
vitam habeant, et abundantius habeant, veritatem
et utilitatem Indulgentiarum et Jubilaei confirmat
1° ex S. Scriptura. 2° ex consensu omnium orthodoxorum
Doctorum: 3° ex duabus solidis rationibus in Sermone
8. Febr. 3. Pentecostes. Alibi in Dominicam 6. post Pascha
explicit, ut hodie Indulgentiae sint frequentiores quam
primis Ecclesia saeculis fuerint.

Apud Dominum Godeau Episcopum Vinciansem legitur
excellens Sermo de Jubilaeo.

Infernus.

Infelix Aeternitas,
Damnatio, Damnatio, poena Damni et
Sensus.

Sermo primus

Mortuus est autem dives, et sepultus est in inferno.

Luc. 16.

88.
Profer. 5. 2° Jo.
Habdom. Ana-
drogima.
Et profer. 2. 1°
habd. in haec ver-
ba: Ibunt hi
in supplicium
aeternum, ius-
ti autem in
vitam aeternam.

En Christiani, tristam catastropham ad ejus conside-
rationem ait S. Chrysostomus, quod, si nativitas nos omnes
aequat, mors stupendam nos distinguendi habeat potesta-
tem. Omnes in peccato nascimur, diversa nostrae actiones
per vitam nos ab invicem separant, modo ad bonum, modo
ad malum; sed quomodounque res eveniat, mors et iudicium
Dai stupendam separationem faciunt vel felicitatis vel in-
felicitatis.

Talis fuit ea, qua Lazarum inter et Divitem epulonem intarsit: inter Lazarum miserum in vita et felicem post mortem; inter Divitem epulonem felicem secundum mundum dum vivebat, et re ipsa infelicem, quando mortuus est. Lazarus fame pereurus in vita, Deliciosâ post mortem fruitur abundantia; Divites epulo voluptatibus in vita satiatus, post mortem suam guttam aqua postulat ad temperandum ardorem mortiferarum flammarum, quibus in inferno cruciatur. O Deus, quam funesta mors! Quam tristis distinctio! Quam horrenda sepultura! in gaudiis vivere, in peccato mori, in inferno sepeliri.

Actum est, condemnatus est per Decretum sine mitigatione, sine misericordia, sine appellatione. An in hoc, o munda, Desinare debebant tota tua gloria, omnes tui honores, omnes tuae voluptates? in carcerem ignis, in infelicem sepulturam? Ita, fratres mei, et tria illa, qua Evangelium in ore Abraham ponit, ut ea Diviti epuloni dicat, vobis parlam facient infinitam supplicii sui magnitudinem et deplorandum statum animae ad ignem inferni condemnatae. Sibi recordare quia recepisti bona in vita tua, En primum: Nunc vero cruciaris; en secundum: Inter te et nos chaos magnum firmatum est; en tertium.

Porro haec tria totam damnatorum infelicitatem constituent: recordatio praeteritae felicitatis suae; Savitia praesentium poenarum suarum, Desperatio mutandi statum pro futuro. Infelicitas damnatorum incipit ab ipsorum recordatione: Recordare. Recordatio, inquit S. Augustinus, ^{inest} quae, velut receptaculum et stomachus animae nostrae, in quem intant gaudium et tristitia, velut tibi quibus ipsa alitur; Recordatio quae praedestinos gaudiis afficit, reprobos affligit et torquet; Recordatio, quae, prout addit, Dei recordationem quodammodo imitatur, ad quam miram habet relationem.

De quo recordantur praedestinati? De praeteritis malis huius, de sua patientia, de huius bonis operibus. De quo recordantur reprobatii? De huius voluptatibus, de huius libidinis, de huius impietatibus, de huius flagitiis. Recordare; Quam amara est haec recordatio, quando damnatus sibi ipsi dicit: Quis eras, et quis es? ubi eras, et ubi es? Getus fulguris in tuum caput vibrati cum minime putabas, te in isto tormentorum loco sepelivit.

Divisio

Parti I^{ma}
89.

90.

Quidam Interpretes quaerunt, cum peccatum primo. ^{Deus} rumpentem nostrorum Severè punire Statuisset, ipsos Iuxta amandaverit in locum, prout arbitrantur, paradisi terrestri vicinum? An non poterat eos illi insubediencia sua palo, fatali arbori illi, cujus fructum comederant, alligare, ut ipsorum crimen in ipso ligno, in quo perpetratum fuerat, puniret? An non in eos tigrides leonesque immittere poterat, qui ipsos devorassent, sinum terra aperire, quæ ipsos deglutivisset, aërem inficere, qui ipsos suffocasset?

Poterat utique: cur ergo specietenus minimam omnium poenarum adhibet ad puniendum omnium criminum maximum? Locum ipsorum exilii ad portam paradisi terrestris designare, an non idem erat, ac ipsos ad Domus hujus jamnam relegare, ipsisque illius possessionem quodammodo relinquare, cum in illam oculos conjicere, eamque videndo sibi Satisfacere possent?

Longè aliter sentiendum est, inquit Theophilactus, Deus illos collocavit à regione loci, ubi paradisi terrestis erat, ut in suo supplicio viderent id, quod culpâ suâ amiserant; cum nihil adeò affligat quàm conspectus boni quod quis conservare potuisset, et quo infelicitè privatus est. Hic est, inquit, canifex qui flagitiorum discerpit, quin eum tangat; est venenum quod per oculos ingreditur, ad gelandum cor iniquum, vermis lethifer et immortalis, qui ubique desolationem et confusionem portat.

Quanta in divite epulone consternationis et furoris materia, quando ex una parte recordabatur quis ipse fuisset, et quis Lazarus, ex altera verò videbat hunc pauperem in sinu Abrahae, dum ipse qui olim tam splendide et effeminatè vivebat, pro sepultura non nisi infanum habebat, pro lectis flammas, pro potu fel aspidum et draconum, pro commentibus demones et horrendam damnatorum multitudinem.

Sancte Apostole, qui horribile hoc infortunium, quod divitibus impendit, praevidebas, merito ipsis dicebas:

* Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris quae adveniant vobis. Accedite divites, accedite ad haec loca tenebrosa, ubi vis conditionis et ordinis vestri est sepultus: Plorate et lugete ipsius et vestrum infortunium. Clamate, ulubate, perpendentes horribilia tor-

* Jacob. 5.

menta, quae vos manent, si conscientia ^{nostra} non consulueritis. Frustra divitias vestras quaretis, putrefactae et ad nihilum redactae sunt pro vobis: Divitiae vestrae putrefactae sunt. Frustra magnificas auro et gemmis contextas vestes vestras quaretis, à vermibus corrosae sunt: Vestimenta vestra à lineis comesta sunt. Tunc harum omnium rerum non amplius recordabimini, quam ut inde Divinis cruciamini, quam ut crudelia Daemonum commata devoretis, qui vobis dicant: ubi sunt numina illa, quae adorabatur? ubi sunt impunitatis et ambitionis idola illa, quibus salutem tuam devoristi? Recordare illorum, surgant, et opitulentur tibi.

Hae, fratres mei, horum utique recordantur reprobatum, et inde illorum supplicium. Dives eram; et ecce adeo egens et pauper sum, ut nec aquae guttam habeam quae linguam meam refrigerem. Fur-pura indutus eram, et ecce flammis circumdor. In perelegantibus domibus meis me vivebam; et ecce moror in obscuris et foetentibus carceribus. In teneriori pluma moliter quiescebam; et ecce super ardentem carbonem jaceo. Mihi erant famuli, qui quod volebam faciebant, et ecce traditus sum furori Daemonum, qui in me, ac me invito, exequuntur mandata potestatis, cui resistere non valeo. Recordatis quam amara es? Recordare.

91.

Duo inter alia illius aegritudinis; 1° vanitas bonorum illorum, quae praeterierunt; 2° immunitas malorum, quae illa consequuntur. Creaturae quae sensus huius peccatoris fefellerunt, quae mille fallacibus speciebus illam demulserunt, ipsius oculis tales quales estis apparebitis; pulvis, fenum, vapor, umbra, aquae gutta, nihilum.

Deus tunc ipsi faciet, quod fecit Adamo et Eva post illorum inobedientiam. Ipsis oculos aperuit, et tunc cognoverunt exiguum fructum illius quem degustaverant, valorem. Arbitrabantur se in eo inventuros fontem luminis et immortalitatis, prout Daemon ipsis pollicitus fuerat; et omnino contra-

num agnovissent. Va mihi, inquit Adam, an propter fructum hunc Deus inobediens fui? an propter hunc fructum morte damnatus sum ego et liberi mei?

Quis sensus fuit Israelitarum, quando Moyses arripuit vitulum illum aureum, cui incensum adoleverant, et viderunt eum in cineros redactum? Quia fuit indignatis matronarum illarum, quae ad conficiendam idolum istud annulos, armillas, aureas, et quidquid pretiosius habebant, sederant? Quid omnes dixerunt, cum viderunt in pulverem redactum ridiculum animal illud, ante quod miserant et saltaverant?

92. Haec non nisi debilis figura est vanae repro-
bationum circa recordationem quam habent peccato-
rita felicitatis et coesitatis suae. Quid nobis profuit
superbia nostra et verana illa in nostris divitiis fi-
livia? Ex tot bonis et tantis honoribus quid nobis
superest? O vanitas vanitatum, ut nos tam infli-
citer fascinasti! Cum Creatorem nostrum quare
re debuissemus, cum Deum nostrum amare illi-
que servire nos oportuisset, debabamus nos
ad dicare inutilitatibus illis, puerilitatibus, phan-
tasmatis, quae modo nostra perditionis sunt
causa.

Nam hoc secundo objecto memoria reprobatorem
occupatur. Cum his divitiis, inquiunt, poteramus
oculum lucrari, et non facimus; poteramus de vitia-
re poenas, quas toleramus, et id parum curavimus.
Quid oportebat, ad redimenda peccata nostra? Qua-
dam elemosyna, quaedam panis frusta lazaro da-
ta, quem providentia oculis nostris objecerat ad
nos concitandum ad misericordiam, nobisque exi-
quis liberalitatibus salutis occasiones suppeditan-
dum. Occasiones nimis opportuna! Occasiones ni-
mis neglectae nunquam redibitis!

Maximum misericordiae Dei signum, inquit S. Chry-
sostomus, est, quod certis quibusdam occasionibus,

felicitatem nostram minimis rebus alligat, regnum
Coelorum aqua hypho in nomine suo porrecto, im-
mortalitatem Adami et posteritatis ipsius pomi pri-
vationi, conservationem Raab exiguis Suppeticis ex-
ploratoribus latis, meritum viduae Evangelicae ob-
lo in Gagophylarium misso, salutem Zachari restitu-
tioni bonorum malis partorum et quibusdam eleemosy-
nis pauperibus factis.

Deccatores haec centies ac centies vobis praedicata fu-
re, et centies ac centies ad tam salutaria monita aures
vestras obturastis? An semper ea obliviscimini? Non
nimisquam eorum recordabimini! Deus gratias suas à
vobis retrahet, sed eorum memoriam relinquet vobis,
ut illorum jacturam vehementius sentiat. Erat pater
vester, vos filii ejus eratis: ipsi fuistis inobedientes,
vos hereditate sua dejecit, sed hujus divinae paternita-
tis et horum filiationis jurium ideam nunquam
amittetis. Erat Sponsus vester, vos ipsius Sponsae eratis:
thoruni nuptialem foedastis, vos repudiavit; sed nunquam
obliviscimini blandimenta et bona quae accepistis.
Erat amicus vester, vosque ipsius amici eratis: ipsum
desperastis, prodidistis, contumelia affecistis; omni-
bus ira sua severitatibus vos permisit: sed in om-
nem aeternitatem vobis ob oculos ponatis membra quae
vobis obtulerat ad illum placandum.

Mater Tobiae de reditu filii sui anxiosa, atque
denique eum videre desperans, in amaritudine do-
loris sui clamabat: maledicta pecunia, utinam
nunquam fuisset! videre ad latera filium meum
quam inauspicato amisi. Maledicta pecunia, dicit
damnatus, maledicta voluptas, maledicta creatura,
utinam nunquam fuisset! nunc non essem ubi sum.
Non solum unum ex filiis meis amisi, sed me ipsum
perdidit; non temporalem jacturam feci, sed irrepara-
bilem et aeternam.

Utinam possem si nihilominus dici potest exire
ex his abyssis, et domus ingredi domos quos occupa-
bam; in iis non viverem prout vixi, pauperibus habi-
tandas tradere. Utinam possem adhuc possidere bo-
na quae possidebam, illa planis manibus in miserorum

utinam nunquam
fuisset pecunia
illo pro qua mi-
simus eum.

vinum effunderem. Utinam adhuc habere possem puram illam et bysrum quibus induebas, cum gaudio illis me exuerem, ut Sacco et cinera me cooperirem. Sed tempus illud non amplius est; maledicta pecunia, maledicta voluptates, maledicta convivia, maledicti luxus, utinam nunquam fuissetis! oportet ne ut nulla mihi supersit poenitentia? Oportet ne ut omnes misericordia fontes pro me avertant? Oportet ne ut memoriam illius qui fui, non conseruem, nisi ut supplicium meum presentius sit et acius? Ita, infelix, oportet id, Recordare, praeterita felicitas tua, an triste recordationis tuae objectum; Sed rigor pro praesentium poenitentiam tuam, Nunc vero cruciaris, an secundus damnationis tuae caracter.

Part 2. ^{Da}

93.

c. 17.

Quid volebat dicere Proprieta Ieremias, cum appro-
vocatam Dei indignationem adversus peccatores, ipsi
ipsi dicebat? Indue super eos diem afflictionis, et dupli-
ci contritione contore eos.

Hic afflictionis et infortunii dies est ille quo ad infer-
num descendunt: proter id nulla datur afflictio sine
consolatione quadam, nec infortunium sine aliquo per-
fugio. Sed duplex supplicium istud est ex una parte
privatio Dei et omnis consolationis; ex altera con-
geries omnium malorum, et intolerabilium calamita-
tatum: val si mavultis, ut Schola terminis utar, poe-
na damni, et poena sensus.

Prima haec poena eò incomprehensibilior est, quòd
eam in hac vita non sentiamus. Diute juveni Principi
adhuc in sua tenella aetate, quòd pater ejus throno de-
jectus sit, quòd nihil ipsi supersit nisi Regis qualitas,
quòd sui subditi ipsum Statibus suis expulerint: ut ut haec
infortunium magnum sit, tamen nullam ad illud fa-
cit attentionem; dummodo alias ipsi puerilium
quorundam oblectamentorum copia fiat, de reliquo
parum sollicitus est.

Infortunium nostrum magis adhuc deplorandum
est: Sed ut ut deplorandum sit, tamen minus sentitur
et agnositur, quòd fascinatio nugacitatum nobis oc-
cultat hujus ingentis boni jacturam. Avaro parvi-
disti Deum tuum: sed consolationem capis in numerata
de pecuniis tuis, supputando redditus tuos, inspiciendo

fascinatio nugacita-
tis obscurat bona.

contractus tuos. Voluptuosa, Daum tuam perdidisti, consolationem capis in contuberniis, facetiis, sal-
tis mundi voluptatibus, in possessione maledicta pas-
sionis tuae victima. Inter Daum et te, est dansum ve-
lum quod tibi hujus inestimabilis jacturae cognitio-
nem adimit; tantum abest, ut eam sentias, plerumque
de ea laetaris.

Non semper sic erit: Dies veniet, quoniam si Deus et 94
tu eritis: et tunc aresces velut ramus à suo stipite avul-
sus; morieris velut membrum à suo toto roseatum,
langues, suspirabis, te ipsum pro furore discerpes,
velut amarus à sine dilecta sua abstractus. Morie-
ris, fallax, hoc nimis dulce tibi foret, aeternum mor-
tem expectabis, et mors haec nunquam veniet. Quomo-
do statum adeo violentum nuncupabo? Estne divorti-
um? Estne exhereditatio? Estne inimicitia? Estne lace-
ratio? Est horum omnium quidpiam, et si recte senti-
mus, nihil horum omnium est: infirma compara-
tiones, infinite estis omnibus iis inferiores, quae
haec de re dici et cogitari possunt.

Amarè flebas, sancte propheta; quando à te qua-
rebatur ubi esset Deus tuus: Sed saltem in tuis lacry-
mis consolationem capiebas. Magdalena, tota moros-
sa confecta ubique currebas, quò te dolor tuus abripie-
bat, et suspirans clamabas: Tulerunt Dominum me-
um, et nescio ubi posuerunt eum: Sed tecum in corde
gestabas, quem oculis tuis querebas: Sed damnatus
odit id quod querit, et querit id quod odit: Naturam
suam, et peccatum suum; naturam, quae ipsum ad
Deum velut ad supremum et unicum bonum suum
evahit; peccatum, quod ipsum à Deo removet et
dividit velut ab inflexibili et implacabili inimi-
co suo: Quae pugna! quae laceratio! Quare, Domine,
inter me et te posuisti tam violentam oppositio-
nam? Quare in terribili poena illa quam sustinens,
mihimet ipsi intolerabilis factus sum? Quare oportet,
ut eadem lingua, quae mihi toties dixit: Veni
ad me, tu qui oneratus es et ego te sublevabo, mihi

Quare posuisti
me contrarium
tibi
factus sum mi-
himet ipsi gravis.

Dicit, et singulis momentis dicat: Recede à me ma-
cedite, et ito in ignem aeternum.

95.

Hae Secunda poena est terribilis? Audite Divitem
epulonem qui de ea conquisitur: Cucior in hac
flamma. An solus ignis supplicium est Damnati?
adhuc sunt alia multa, quae S. Scriptura singulatim
enarrat: flumina glaciata, scorpiones pungentes,
serpentes discerpentes, basilis intuitu suo nascentes,
aspides et dracones, quorum fel bibitur, Daemones sine
numero, qui die noctuque vigilant, ut sine inter-
missione, miseris Damnatos crucient. Cur ergo or-
dinariè non nisi de igne fit mentio? Ideo, res-
pondet Tertullianus, quia ignis iste est velut ira
thesaurus, in quo omnes aliae poena congregantur.
In thesauro recondimus quicquid pretiosum habe-
mus, aurum, argentum, gemmas. Pariter in igne
inferni suppliciorum thesauro, funesta omni-
um cruciatuum congeries reperitur.

* adversus Man-
cionem.

In hoc igne Damnati frangentur velut in rota,
extendentur velut in aquilas, affixi velut in cruces,
laniabuntur velut à quatuor equis in divarum actis,
In hoc igne sentient dentes tigridum et leonum, aliam
gladiorum et novularum, lividam lapidum et saxo-
rum contusionem, dolorem ferventium oleorum et
plumborum furorum. In hoc igne Damnati pa-
tientur rabiam dentium, podagrorum oculos, mor-
bi comitialis convulsiones, ardorem febris, cruciatus
colicos: est poenarum thesaurus; ibi omnes sunt
congregatae; et hoc igne divina iustitia vindictam
sumit de inimicis suis.

Quando Principis aliquis non nisi de Babilon quem
dam hostem debellandum habet, sufficit ipsi quas-
dam militum turmas colligere illumque loco tuto
includere, ut scelus sui poenas ab illo exigat.
Verum quando inter ipsum et hostem illum impla-
cabile viget bellum, atque quodammodo vis ei
opponenda est, tum armamentaria reserat
nec ipsi amplius parit.

Hic infra, peccator, contra Principem tuum

rebebas, bonis, honoribus, auctoritate, abundantia,
 Sanitate, qua tibi largitur abuteris: litis amig-
 sio, fortunae aversio, incendium, mors potentis
 patroni, morbus te ad officium redigant, cum non
 amplius facere possis id quod faciebas, forte non am-
 plius desiderabis id quod nunquam desiderare de-
 bueras.

Sed quando mors clavicum ceinerit, quando
 inter Deum et te implacabile bellum indictum
 fuerit: Ad ignem, ad ignem, i maledite in ignem
eternum; tunc Deus aperiat illum iose sua the-
 saurum, in quo maxima supplicia et potentissi-
 ma machinae ad te torquendum sunt condi-
 ta. In caelo reperitur thesaurus verae felici-
 tatis; in inferno autem vera miseria. Coelum,
 inquit Guilielmus Parisiensis, locus est, in
 quo omnia bona in unum collecta sunt, Infer-
 nus est locus, in quo omnia mala congregata
 sunt.

O inferne! o habitatio terribilis! O ignee carae!
 O thesaure poenarum et tormentorum! non nisi ig-
 nem videre, non nisi ignem tangere, non nisi in
 igne ambulare! non nisi ignem trahere hali-
 tum, non nisi cum daemonibus, qui sunt ignei spiri-
 tus, et in societate reproborum qui sunt ignei titi-
 nes et turbines, esse? O inferna quides! Quis cogi-
 tare et explicare potest quid sis?

Dicamne cum Cardinali Petro Damiani*, quod
 sit terra afflictionis, terra oblivionis, terra mi-
 seriarum, terra confusionis, terra tenebrarum,
 terra turbine et caliginis, terra maledictionis et
 mortis, in qua nullus ordo, sed sempiternus horror
 inhabitat. Ad hanc solam ideam quae nihilo-
 minus non nisi debilitat exprimit quid sit infer-
 nus, totus tremo, et concussa sunt omnia ossa mea.
 Ibi est ignis qui non extinguitur, serpens qui non
 moritur, frigus horrendum. Ibi factor intolerabilis,
 lacrymae quae copiose defluunt, et nihil extinguunt,

* Sermon. 60.

poenitentia majores quam omnium rigidissimum
poenitentium, et qua nihil morantur; clamores et
ululatus qui undique audiuntur, et qui tamen nihil
impetrant; mala sibi invicem succedentia, vel po-
tius quae se se in unum colligantia sine interruptio-
ne et continuo infelices divina indignationis victimae
discerpunt: Alternantia mala impios sine pietate
discerpunt.

* Hom. 49.

* * Sacm. 109 de
Temp.

* S. Hieronymus
in c. 27. Inania

Dicamus cum S. Joanne Chrysostomo et S. Augus-
tino*, quod nec civitatum incendia, nec provincia-
rum inundationes, nec marium naufragia, nec aëris
intemperies, nec amicorum proditio, nec inimicorum
persecutiones, nec acutissimi dolores, nec horribilia
Martyrum tormenta ne quidem umbra sint malo-
rum, quae reprobati in hoc suppliciorum suorum loco
patiuntur?

In hac vita ~~horribilia castigationes~~ non sunt nisi exi-
gua gutta ira Dei, quae in peccatores stillat; sed in al-
tera est pluvia et continua vindictae inundatio. In
hac vita sunt castigationes temperatae et mitigatae;
sed in altera est continua congeries et horribilis copu-
latio poenarum. In hac vita non sunt nisi levia tela
quae corporum quae feriunt summam duntaxat cutem
perstringunt; sed in altera sunt Sagittae autem felle
diluta et valut sanguine inebriatae. Cum haec omnia
vobis dixerim, cogar fateri cum his 55. Patribus quod ni-
hil dixerim: haec sola divitis epulonis verba, cruentior in
haec flamma infinita plura includunt, quam ego vobis
explorare possim.

Congregabo spu-
per eos mala, et
Sagittas meas
complebo in eis.
Psalm. 32.

98.

Quatuor ignis species distinguere possumus. Datur
ignis qui urit, et lucet, sicut noster, qui quotidie nostris
uribus inserit. Datur ignis qui nec lucet, nec urit:
talis fuit ille quem magnus Sacerdos tempore capti-
vitatibus filiorum Israël in puteo absconderat, et qui ve-
lut in limum mutatus fuerat. Datur ignis qui lu-
cet, et non urit: prout fuit ille, quem olim Moyses
in rubo vidit. Denique datur ignis qui urit, et non
lucet: talis est ille quem justitia divina accendit
in inferno.

Insolitus ignis, qui extraordinaria virtute agit
in animas ipsas, et qui quodam modo naturam divi-
nam participat, quae ipsum supra activitatem et vi-

res suas crebit! Deus est immensus, Deus est omnipotens; pariter ignis iste, ut ita dicam, est immensus et omnipotens, ubique agit, ubique penetrat; reprobi in eo jacent, demerguntur, absorbentur, sepeliuntur; in quemcumque partem se vertant, non inveniunt nisi ignem. Est valuti Stuppa tota igne penetrata et imbibita.

Quasi Stuppa
collata.

Insolitus ignis at longe diversus ab eo, in quem conjecti fuerunt tres pueri illi, quorum vestimenta nequidem tetigit! Damnatorum ignis illos penetrat, urit, devorat, et tamen non consumit, nec destruit. Dicam ne, quod in isto igne vivant? Dicamne quod in eo moriantur? In eo semper vivunt, ergo in eo non moriuntur, respondet S. Augustinus*, et tamen quoniam peior mors quam ea ubi mors non moritur? Et hic est ipsorum miseriarum cumulus, causa furoris ipsorum, et desperationis: impossibilitas egrediendi e locorum tormentorum suorum.

* De civit. Dei
C. 22.

Sapienter animadvertit S. Joannes Chrysostomus, quod dives opulo qui velut insanus vitam duxit, post mortem sit aequè insanus. Dum viveret arbitratur felicitatem suam semper duraturam, post mortem in inferno sperat poenam suam non semper duraturam; vel potius dum in mundo erat, vivebat velut homo cui nunquam esset moriendum; et mortuus patitur velut homo, qui arbitratur posse se in suo supplicio lenimentum aliquod reperire. Mitte Laganum, inquit ad Abraham, ut intingat extrinsecum digiti tui in aquam, ut refrigeret linguam meam. Miser insane, petendo hanc aquae guttam, petis quamdam in tuis malis consolationem, et tamen nec levissimam unquam accipies: speras te aliquam in tuo supplicio interruptionem aliquam obtenturum, sed falleris; inter Laganum et te impenetrabile chaos firmatum est, respondit ei Abraham, ex hac abyfso egredi non potes, ut ad nos transeas, nec etiam à loco ubi sumus unquam descendemus, ut ad te transeamus, poena tua est infinita, poena tua erit aeterna.

PARS 3^{tia}
99.

Res hic admodum mutant naturam. Hic in
 4 Destruit, id ignis quem habemus, est ignis materiam suam
 qua destrucendo se ipsum destruit; in inferno est ignis
 prudens, qui aeternam materiam suam conservat, ut
 aeternum se ipsum conservet. Hic inferius, quod in
 ignem conjicitur, se consumit; in inferno quod in has
 Devorantes flammis conjicitur aliquo modo incor-
 ruptibile evadit; Sunt justitia Dei victimae, ve-
 lut carnes quae sale conduntur, ut à corruptione
 immunes praestentur.

omnis enim
 igne salietur
 et omnis victi-
 ma sale salie-
 tur. Marc. 9.

Tunc Deus et anima agendi rationem mutant,
 Deus durante vita peccatoris est Deus suavis, tractabi-
 lis, misericors, flexibilis; sed post hujus peccatoris mor-
 tam est Deus vindax, severus inexorabilis, inflexibi-
 lis. Anima peccatoris durante vita potest se ad De-
 um convertere, et verum flagitiorum suorum Dol-
 rem concipere; sed separata à corpore hujus pec-
 catoris, necesse est et immutabiliter peccatis suis
 alligata est incapax conversionis. Proinde ignis,
 velut justitia divina instrumentum, inveniens
 in isto misero materiam aeternam, agit perpetuo
 in ipsum modo, ut verum fatear, incomprehensibili,
 seu heu nimisquam reali et certo.

100.

A quartis jam saeculis dives epulo in inferno ar-
 det? An propterea sperare potest se semel inde
 egredierum? Huc descendit, et ibi erit domus aet-
 nitatis suae. Ibi adhuc erit centum millibus anno-

* Ibit homo in
 domum aet-
 nitatis suae.

rum, centies mille millibus annorum, mille
 centies millibus saeculorum! Quam horrenda
 temporum mensura! Haec tamen, inquit S. Au-

* In psal. 90.

gustinus*, non est nisi infantilis mensura, cum
 aeternitas sit sine mensura. In aeternum patietur
 et in aeternum sentiet totum pondus aeternitatis
 suae.

Imaginamini vobis globum, qui cadit in ta-
 bulam perfectè planam, globus iste non nisi in
 puncto illam tangit: nihilominus haec tabula

totum huius globi pondus sentit. Similis forma est ratio beatorum et damnatorum. Illi singulis momentis |: Si tamen aeternitas momentis est composita: | sentiant pondus suae gloriae; Hi vero in inferno singulis momentis sentiant totum sup-
 plius pondus. Dolor manebit, ut ipsos affligat, et ipsorum natura subsistet ut hunc dolorem sentiat sine interruptione et sine fine. Dolor manebit, ut affligat, natura perdurabit, ut sentiat. * S. Aug. lib. 19. De civ. c. 24.

101.

Agredimur, fratres mei, sed qua modo dixi vera sunt, quid de iis sentitis, quid concluditis? Quid ego ipse primus omnium de iis sentire debeo? Summus immortalis? Id omnium insaniarum insanissima summa deploranda est; ergo morimur. Nullane unquam peccata commisimus? hoc dicere non audeamus. An haec peccata nobis condonata fuerunt? Id scire non possumus. Quia de peccatis illis, quae nos commisisse agnovimus, quidquam loquamur, an non plurimum aliorum rei sumus sive alienorum, sive occultorum, propter quae ignorantiam invincibilem merito peccare non potuimus? Verum si mori debemus, et si in statu peccati moriamur, quò ibimus? forte cum honore corpus nostrum in terram deferretur, ipsius sepulturam pia et lugubres carmina comitabuntur, sed quò misera anima nostra ibit, et quoniam locus illius erit?

Nos vehementer conturbas, dicis: Quis nostrum vel minimam quietam in hac vita habere posset, si haec perspenderet? Ah F. M. an David quietam habebat, quando agebat, quòd omnia ossa, et tota anima sua essent conturbata, quòd die ac nocte lacrimis suis stratum suum rigaret, cum cogitaret antiquos dies illos, et annos illos aeternos in mente haberet? An Job quietus quarebat, quando singulis momentis sibi imaginabatur audire Dominum dicentem sibi: Non quid aperta sunt tibi portae mortis, et ostia tenebrosa vidisti? Non quid ha-

vos brachium sicut Deus, et vobis simili tonas?

Si haec sermo cogitaratis nullam quietem habere-
tis! attamen est negotium quod personaliter vos rapi-
cit, negotium cuius poenam extraneus homo vestri non
portabit, negotium ubi, sive ad bonum sive ad malum,
non datur regressus; negotium ubi vobis semper tamen
dum, et ubi timor vester in innumeris aliis rebus inu-
tilis, vobis in hac maxime salutaris esse potest.

Qui parat, cavet;
qui negligit, in-
cidit. S. Bern. ad
cleros Tom. 4.

Si post commissum crimen laesa Majestatis, sci-
retis vos, quocumque. Damnum transiretis, justam
principis iram nunquam devitaturus: quantus esset ter-
ror vester! et si quis vobis diceret, quaerimini, comprehen-
dimini, an ipsi responderatis, noli me inquietare, non
audes cogitare quid facerim, et quid pati possim? Sed si
adberetur, id cogitate, et cogitando dolorem inde conii-
piatis, et hic dolor poterit poenam mitigare, an non
merito insani reputarimini, si nec haec falsa mala-
cia interromperetur, voluntaria in fatali indo-
lencia permaneratis.

103.

Hanc moralis particulam in vos ipsos trans-
ferte, S. M. Si nulli corporis labori nulli mentis sol-
licitudini paritis, ut temporales quasdam et tran-
sitorias calamitates evitatis: Quid agere non debetis,
inquit S. Augustinus*, ut horribilia et aeterna ma-
la praecaveatis? Misereamini vestri ipsorum S. M.
misereamini corporis illius quod tam vesane diligitis,
misereamini animae illius, quae tam propinqua vos
tangit. Quaedam humiliata et contriti cordis suppi-
ria iram Dei lenire poterunt; quaedam lacryma
sua quod ipsum offenderitis, mortiferarum flam-
marum illarum ardorem extinguere valebunt.

* Serm. 50. De
tempore.

Apponit tibi q-
quam et ignem:
ad quod volueris
porrige manum
tuam. Eccli. 10.

Apponi vobis aquam et ignem, inquit Spiritus S.
eligit, humite quod vobis placuit: lacrymae sineera
et amara poenitentiae, an aqua, devorantes inferni flam-
mae, an ignis. Vultisne Dei gratia adjuvi fructus dignos
fructus poenitentiae? Spiritus ejus flabit super vos, et om-
ni vestri mutabuntur in duos fontes aquarum. Vultisne
in peccatis vestri perseverare, et subire discrimen aeternum
in inferno urendi? eligit, an aqua an ignis.

Infernus.

Æternitas infelix, Damnatio,
Damnati, poenæ Damni et
Sensûs.

Sermo Secundus.

Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in
tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor den-
tium. Matth. 22.

Qualis sententia! quale peccatum! homo qui, invi-
tatus ad nuptias, ibi venit sine veste nuptiali, li-
gatis pedibus et manibus conjicitur in obscurum et
horribilem carcerem: Homo faventi distinctione plu-
ribus aliis prolatum, nihilominus magis torquetur
quàm illi, eo quòd inconvincta et obsoleta necnon hujus
ceremonia pulchritudini minus conveniente veste
indutus compareat: Homo qui de repente ex abundan-
tia transit ad inopiam, ex gaudiis ad ærumnas, ex li-
bertate ad servitutem, ex transitoria satisfactione ad
mala improvisa et æterna.

104.

Cogitationem meam prævenistis, Fr. M. vel potius
utrique eandem rem cogitamus. Homo ille, est Chris-
tianus, forte vos eritis, forte ego; nam si pro vestris et meo
infortunio, si in morte non compareamus indulti cha-
ritate, et perseverantia finali, veste ad assistendum
nuptiis sponsi necessaria, non alia sortis nobis expectan-
da erit, quàm miser illius, qui ligatis manibus et pe-
dibus jussus est mitti in tenebras exteriores.

Animo intuemini sub hac parabola omnium ma-
lorum maximum et terribilissimum: horribilem repro-
bati in inferno poenam. Si libertatem suam amat,
est ligatus; et quibus vinculis? nunquam rumpen-
tur, prout rupta fuerunt illa, quibus Samson cons-
trictus fuerat. Si diem et hunc amat, damnatus est
ad horrendas tenebras; nunquam dissipantur, prout
illæ Egypti dissipatae fuerunt. Si suavitatem costu-
rum diligit, ab omnium objectorum gratissimo separatus
est; et ad quam tempus? non ad quamdam horam
aut dies, sicut sponsa Canticum, nec ad aliquot

mensures vel annos, valut Parricida Abrahon à conspectu patris sui, sed per totam aeternitatem.

O inferna! O aeternitas! quis te unquam comprehendere poterit? Quid In eo eloquar? Christiani, quid vos ipsimet Deo sentitis? Athae, illum rides: Peccatores languidi et molles, illum cogitare non audetis: Sed an illius poena propterea minus certa sunt et horribiles? Demonstrare quod datur infernus, id Sidae vestrae injuriam inferret, enimvero esse infernum scitis, creditis: Sed quanam sunt hujus inferni poena? Sunt poena arbitrate intolerabiles; inquit S. Bonaventura, aeternitate interminabiles. Sunt sine consolatione et mitigatione: Sunt sine termino et fine O Deus, quam profunda sunt cogitationes tuae! et quam terribilis es in consiliis tuis super filios hominum!

Divisio
105.

Parisi
106.

Si Reges terre non solum habent dignitates ad remunerandam fidelitatem eorum qui ipsis servant, sed etiam supplicia ad puniendam feloniam eorum qui ipsos offendunt. Deus qui est Rex Regum, non solum habet caelum in quo suscipiat eos qui in statu gratiae moriuntur, sed etiam habet infernum in quem illos praecipitat qui in statu peccati mortalis ex hac vita decedunt. Unum est consuetio alterius: sicut est locus ubi virtus mercedem accipit, ita etiam oportet ut sit locus in quo crimen puniatur. Finis justus est finis voluptatis et gloria; finis impii debet esse finis humiliationis et tormentorum. Oculus nunquam vidit, auris nunquam audivit, cor hominis nunquam concepit ea magna bona quae Dominus preparavit eis qui illum diligunt. Similiter oculus nunquam vidit, mens et cor hominis nunquam conceperunt terribilia mala illa quae Dominus destinavit eis qui ipsum diligere noluerunt. Verbo est Paradisus pro illis, est infernus pro istis.

Sed quid dico quando dico infernum? dico profundum illum et obscurum carcerem justitiae Dei adeo contenta, adeo oblivioni tradita, adeo offensa in hoc mundo, sed adeo potentis, adeo reformanda, et adeo inflexibilis in altero: carcerem adeo fortem, ut Pyrenaei nostri et Alpes sibi invicem superpositi ad altitudi-

nem et densitatem nuroorum ipsius non accedant, qui
nec suffodi, nec pervungi, nec concuti possunt; car-
cerem tam profundum, ut mariam, abyssonum et pro-
cipitiosam nostrorum profunditas nihil sit in compara-
tione illius.

Quid dico, quando dico infernum? Dico stagnum illud
ignis et sulphuris; dico lacum illum irae Dei, dico terram
illam maledictionis, ubi non auditur nisi clamor et ru-
gitus, non sentitur nisi infectio et foetor, non viden-
tur nisi monstra et suppliciorum congeries: Denique di-
co id quod meatus, dico id quod me conturbat, dico id
quod nec dicere nec concipere valeo. Sed interim cum
dicam id quod nimisquam verum est, et de quo pau-
cipissimi Christiani cogitant, operae pretium est ut pro
vestra et mea conditione cum tremore discamus quid
Sacra Scriptura et SS. Patres de eo clouiti sunt.

107.

Quando in morte peccatoris, iustitia Dei peremptis aggra-
vibus quos misericordia sua eidem opponerat, in omni
furore suo exundat: Quando postquam huic infelici mi-
natus est, modo quod ipsum ruina et desolationi permi-
surus esset, modo quod super ipsum extenturus esset gla-
dium vindictarum suarum, modo quod sanguine ipsius
manus suas tincturus, atque viscera ipsius exalnuus
esset, modo quod impetum in eum esset factururus velut
ursa cui pulci fuerunt ablati: Quando postquam longo
tempore huic peccatori minatus est, tandem fatale mo-
mentum advenit illud quo iusto sed terribili supplicio,
et eo terribiliori, quod subitum sit et incognitum, Iere-
pente in infernum se precipitari sentit.

Balthasar occupatur, Ium cum suis concubinis
comedit, Charas dum populum Dei persequitur, Jaza-
bel dum ornamentis suis amicitiam Iohu sibi concu-
liare cogitat, Amon Ium in convivio voluptatem capit,
Abraham dum fugit, Iives epulo Ium laute vivit et ope-
latur, et hodie Evangelii miser inter nuptiarum gaudia.
An tale quid cogitabant? an de eo sibi metuebant? Non
tamen minus Dammati sunt, et nullus eorum est qui
ex illo tormentorum suorum loco non exclamet: O
quam horrendae et intolerabiles sunt poenae illae, quas
patior.

Videtur, quasi Deus eas in unum cogere voluerit
in poena ignis cuius vehementia est incomprehensibilis,

Sive illum consideremus in sua natura, vel in aequa-
bilitate sua actionis, vel in sua per potentiam extra-
ordinariam et omnino miraculosam elevatione, quod
damnatus majori poena afficiatur.

Ignis in sua natura est omnium elementorum
actuosissimum et violentissimum; et haec sola ratione,
inferni ignis, quamvis nostris etiam una similis esset,
horrendum esset supplicium, sed haec quam magnum
inter utrumque discrimen intercedit! Ignis noster
sensim agit, externa comburens ~~interiora~~
antequam interna consumat, agens in corium et carnes
antequam in partes internas agat, ut sunt medulla et
ossa: at inferni ignis in generali corporum vaporatio-
ne in omnes illorum partes aequaliter et eodem modo
momento agit: Devorabit eos ignis. In his corporibus
ignis iste erit, et haec corpora in isto igne, ignis iste haec
ossa penetrabit coninqua erit medulla; has venas, etque
illarum sanguis; haec viscera, et erit eorum alimentum.
Voluptuosi qui tam moliter et delicate vititatis et ves-
timini, Mulieres mundo debent quas Sensibilia, voluptas,
laetitiam tam pingues efficiunt, tunc volisum pinguedinem
vestram facitis, qua furor Dei utatur ad fovendum devo-
rantem hunc ignem, in quo misera corpora vestra ardeant.
In proprio adipe libidines bulliant, et inter Sartagines
flummeas misera corpora cremabuntur.

Ignis noster qui corpora urit, calcinat, et fundit, pau-
latim horum corporum, in qua agit, qualitates destruit
Sensus inde minus vehemens est, quo magis pars aliqua
comburetur et penetratur, minus sentit illius vehemen-
tiam. Sed inferni ignis post viginti, triginta,
quadraginta, centum actionis annos, eandem
doloris impressiones in corpore faciet; ignis sem-
per durabit ad urandum; Sensus semper durabit
ad patiendum.

Haec ratio actus ignis istius est actus aqua-
lis et similis; qualis est uno saeculo, talis erit mil-
liis centenis aliorum saeculorum millibus. Calor
qui renes nostros urit, colicus dolor, qui viscera nostra
rodit, et universim omnes morbi quibus torque-

In saem. accens.
inter opera S.
Cypriani.

mur, habent suas periodos. Si una nocte nos moles-
tant, non saltem omnibus, eos sequuntur aliqui
remissionis dies vel saltem hora: clamamus, qua-
erimus, gemimus; sed post hos clamores, querimonias,
gemitus respiramus, dormitamus, consolationem
capimus: aut si malum hoc magnum est, quò ve-
hementius est, eò magis vita tempus abbreviat, ac
mortem accelerat.

Non eadem est ignis infernalis ratio. Cum sem-
per sit idem, nunquam minimum solatium dam-
nato affert; et quod hanc illius actionem reddit
imperceptibilem, potentia extraordinaria illum
excedit ad agendum supra naturam et vires suas.

Si totius mundi aurum, argentum, chalybs, cu-
prum, stagnum, plumbum, ferrum simul fun-
derentur, non aliud agerent, quam ut corpora,
in qua agerent, cremarent, calidarent, dissol-
verent, inque calorem, quem in supremo gradu ille
qui secundum nostrum concipiendi modum octavum
non excedit, habent, imprimerent.

Sed tu o ignis inferni, ab omnipotentia Dei auctus
habes, et habere potes non octo, non sedecim, non
centum, non mille, non decies mille gradus caloris,
sed tot quot tibi tribuere iustitia ipsius videtur,
propter diversam poenam accidentalem diversorum
criminum, quae reprobatum perpetrarunt. Ab
omnipotentia divina auctus, quamvis corporeus sis,
agis in substantias spirituales: anima cui nec cor-
pus nec materia est, tibi subicitur, ut à tua violen-
tia tantum doloris toleret, quantum jubet ultrix
manus quae te applicat.

Ab omnipotentia divina auctus, ac duabus
qualitatibus quibus es praeditus, unam suspendis, alte-
ram agere sinis: tenebrosus simul et exorians,
obscurus et violentus, tua infecta densitate miseros
damnos suffocas, et intolerabili calore tuae totam
illorum substantiam penetras nec minime luminis radios
ipso consolatur, Vinculis tenebrarum et longae noctis in
in suis speluncis compediti sunt.

J. Justin. Mar-
tyr. Apolog.
ad Anton.
S. Cyprian. Ep. 55.
S. Hieronymus in
Psal. 57.
S. Gregor. Nyss.
tract. de ani-
ma et resurrexit.
S. Augustinus ad
quart. d. Dulcitii

* Sapient. 17.

O quam longa non nobis videtur, cum vehementer nos tenet dolor, arbitratur diem nunquam venturum. Quid ergo miserabiles damnati, qui ultra jam quinque millia annorum in subterraneis carceribus illis detinentur? miserabiles damnati illi quibus velum nunquam aperietur? quibus carceris sui porta nunquam reserabuntur? ad quos dies vel per minimum spiramentum nunquam veniet? Per hunc densum fumum non vident nisi Daemonas, qui ipsis in sua calamitate insultant, coecitatem et insaniam ipsorum eis exprobrant, et qui acerbis sannis horrendas jungunt percutiones.

Dipolati, vindicta cupidi, ambitiosi, quid facietis, quando vos in isto horroris et tenebrarum loco esse conspicietis? Dominae mae, qua saepe diem vertitis in noctem, nec minimum luminis splendorum habebitis ad agnoscendum carcerem vestrum, et carifices qui vos cruciabunt? Quid facietis voluptuosi, qui quotidie magnificentis conviviis assistitis, et carinam famem patiemini? Vos quibus Sol cum val parum calidus est incommodum creat, et qui cum chirotheca moreso afflata, qua manuum vestram occultat, aërem vel modicam fumantem partem non valetis: Quomodo permanere poteritis in hac accensa, pice et bitumine plena fornace?

Lasivi et petulantes juvenes, qui in eodem loco permanere non valentes usquequaque curritis, quo passionis vestrae furor vos abducit: cum quam patientia illas ardentes catenas sentietis, qua vos in supplicii vestri loco retinebunt? Ambitiosi qui ob minimam honore praerogativam decertatis, qui minimum scemina in vos jactum ferro immisericorditer ulciscimini: Quid de damnationibus cogitabitis, qui sine intermissione ad latera vestra positi vos ridebunt, et in aeternum crimina vestra vobis exprobrabunt? Vos qui podagra et dolore colico cruciati, tam sapia dicitis, vos aqua mori cupere: quid dicitis, quando infinita et intolerabilia mala simul in unum cogentur, ut vos crucient?

O mi Deus quam male te cognovimus! quam male nosmet ipsos cognovimus! Non, non, quamvis que demum jacturam patiar, quosunque demum contemtus et injurias perferam, quicumque morbus et

Dolor me coniecit, adorabo tua Sancta Decreta, omni Deus,
 et quia infinita Bonitas tua post tot mortalia pec-
 cata vitam adhuc mihi conservat, dicam quod om-
 nia mala quae pati possum super terram, nihil sint
 in comparatione illius quod in inferno perferam, si
 me in furore tuo dignificasses et reprehendisses. Toto
 exprobratus corpore in lecto meo jacens, dicam: quem-
 cunque dolorem patiar, infinitè melius mihi est, quam
 si ardentibus incubarem carbonibus. Quamvis corpus
 meum, velut Jovi corpus totum ulceribus à vertice ad
 plantam pedis scateret; quamvis optimi amici mei sub-
 sannarent me, quemadmodum uxor ejus illum subran-
 navit; quamvis vivis excoriarer, quamvis quaternis equis
 in divarum actis discinderer, quamvis vulnera mea fer-
 venti oleo et liquato plumbo perfunderentur, exclamabo:
 mihi adhuc melius est, quam in inferno mihi esset, si sta-
 tim post primum peccatum mortale quod commisisti, mor-
 tuus fuisset.

Haec verba vobis commodo T. M. Sed an minimum dico,
 et an aliter sentire debeatis? An Augustinus, quam-
 vis magnus Sanctus esset, aliter sentiebat, quando hieo
 Deum compellabat: en corpus meum, ure, seia, commi-
 nue, en bona mea et honor, de iis age quod plauerit,
 magnam hanc à te postulo gratiam, ut mihi in hac
 vita non parcens, in altera parcas. In hac vita est
 pater, qui nos corripit; in altera esset inimi-
 cus qui sine misericordia nos pariteret. Peniten-
 tiam quam agere possumus in hac vita, est sacrificium
 voluntarium quo placatur: ea quam in altera facere-
 mus, esset supplicium coactum, quo fieret inexorabilis.
 Penitentia hujus vitae brevis est, et operari potest in-
 finitum gloria pondus; ea quam in altera faceremus,
 esset terribiliter longa, quia esset aeterna: Secunda circum-
 stantia poenarum inferni, quae quamvis intolerabiles
 sint in sua severitia, adhuc intolerabiliiores sunt in sua
 duratione.

Aeternitas, aeternitas! quando te cogito, semper in-
 venio quod cogitam, nec scio de quo cogitam. Aeternitas,
 aeternitas! quando de te loquor, semper quaero de quo
 loquor, et nunquam id de quo loquor, invenio. Aeterni-
 tas, aeternitas! tu es abyssus, sed sine fundo, labyrinthus sed

sine exitu; oceanus sed sine littore. Aternitas! quando te pronunciamus, non nisi momento loquimur, non nisi unicum verbum proficimus, non nisi quatuor syllabis te absolvimus, non nisi unicum pulmonis flatum adhibemus; sed quando te sentimus, non amplius sentimur, non amplius sunt verba, non amplius sunt syllabae, non amplius sunt brevia suspiria, imò non amplius sunt saecula et millium saeculorum milia, sed est duratio interminabilis.

Part 2. Ia
iii.

Aternitas ad te habendum non nisi unico calami ductu opus, uno verbo absolvitur; sed quamvis totus mundus tot notis arithmeticiis impleretur, quot sunt in mari aqua guttae, vel herbarum caespites super terram in vere, nunquam potest describi. Non nisi parum atramenti sumitur ad te scribendum, sed atri coelum et terra magnis voluminibus implerentur, nunquam explicari potest.

Miseri damnati, si Deus vobis diceret, poenas vestras finem accepturas, quando formica totam terram rotunditatem percurret, quando sphaera aëris usque ad primum mobile atomis repleta est singulis mille annis unicum ponendo, quando testudo tantum itineris perfecerit, quantum est à centro terrae usque ad coelum, singulis mille saeculis unicum passum progrediendo: quamvis haec malorum vestrorum duratio sit imperceptibilis, minus tamen est imperceptibilis quam ubi dicitur, quod sit aeterna.

Miseri damnati, si ab eo tempora, quo in inferno estis, globus terrae transmutatus fuisset in globum chalybeum, si quibuslibet millium annorum millibus illius unica gutta funderetur, et si postquam totus fusus esset, infernus vester primum finire deberet, longo sane tempore duraret, at tandem supplicium vestrum tandem finem acciperet; cum è contra post incomprehensibilem hanc durationem, non nisi incipituri estis.

iii.

Ah! anima mea, quid est hoc? anima mea quid est hoc? An Deus misericordiarum suarum, quarum pater est, obliviscatur? Primum principium,

et finis ultimus creaturarum suarum, an nunquam ipsis indulget, postquam adeo frequenter ipsis indulget. Si tibi sufficeret, omni Deus, eas in mundum remittere, ut ibi talam, qualem vales, poenitentiam agerent, si huic impudico oculos averteres, ne unquam ullam mulieris faciem videret, si huic iniquo Iudici linguam amputares, qui injustas tulit sententias, manus huic usurario, qui bona orphani et viduae rapuit, pedes huic mulieri, quae se ad flagitiorum diversionem, ad choreas, ad theatra contulit, ubi te mortaliter offendit; si Christianis illis, qui nec in quatuor temporibus, nec in Quadragesima unquam jejunant, semel tantum in septimana posum aquae et vini velut famelicis canibus tribuere curans: o quantum miseris hi damnati tibi obstricti essent! quanta diligentia has poenitentias et alias infinita austeriores explerent, imò beati, si vivi in speculis sepelirentur, super ardentes carbones jacerent, ferris unguibus dilaniarentur, super rotas diffingerentur, in ferventis olei caldaria projicerentur?

Sed haec non datur amplius poenitentiae locus, nulla amplius sunt poenae satisfactoriae, quae vel injungantur, vel subiciantur; tempora salutis praeterierunt, dies misericordiae affluxerunt: quidquid olim acceptare potuissent, non amplius ipsis offertur, quidquid obesse potuisset, ne in infernum decederent, inde ipsos emere amplius non valebit, quam proximis illuc denudarint.

Haec aeternitas est terribilis, sed justa. Ita, justa ex parte sua causa. Actus peccati transit, sed manet, quamvis anima ~~extinguatur~~ reliquit, permanet; at, quia in aquis poenitentiae delata non fuit, oportet ut, in quantum subsistit, etiam in tantam poenam moveatur, sicut, adeoque sit aeterna.

Sed miser hic damnatus forte non nisi unicum peccatum mortale per totam vitam suam commisit: nihil interest, hoc unicum peccatum moveatur poenarum aeternitatem. Cum Ens infinitum ignominia affecerit, est malitia infinita; huic infinita mali-

ii3.

S. Thomas i. 2.
q. 87.

tia debatur supplicium infinitum, et cum pro-
ut Scholæ loquuntur hoc supplicium intensive in-
finitum esse non possit, quia persona que illud per-
fert est finita, necesse est, ut extensive sit infi-
nitum, id est, quantum ad suam durationem.

Ita, juxta ex parte loci et status in quo Damna-
tus reperitur. Infernus est locus in quo Damnatus
nec morari nec demereri potest, adeoque locus, uti
impossibile est, ut Deo ullam præstat satisfactio-
nem, at tamen est ipsius debitor; et quia justitia
Divina de suis juribus nihil vult amittere, oportet,
ut cum ipsi per illum actum liberum et meri-
torium Satisfieri non possit, ipsamet sibi satisfaciat,
tanto tempore, quanto debitum subsistet; ergo pena
erit æterna.

119.

Sed quid juvat has rationes allegare Christianis,
qui credunt infelicam æternitatem qua reprobati
punientur, sicuti credunt beatam, qua prædesti-
nati remunerabuntur? Illam igitur credunt, et
hoc est, ut temporum hanc infelicam æternitatem
metuant? ut tam parum eam cogitant, et via fer-
re possunt de illa sermonem?

Dicantur, quod Deus sit nimis bonus ad eos Damna-
dos, quod ipsos non creaverit et redemerit, ut per-
dat? Hoc verum est, Deus nimis bonus est, ut vos
damnet; sed si vos ipsos mala vestra voluntate
damnatis, si non obstantibus gratis, quas ab ipso
accepistis, et non nisi ingratitude et contem-
tum rependitis, an vos salvabit, vel vobis invitis,
vel sine vobis? Deus nimis bonus est ut vos dam-
nat; sed an hoc contra vos non facit? oportetne, ut
quia bonus est, vos ipsum offendatis? oportetne,
uti ipsius bonitas, que vos ipsi alligat. Debetat,
causa fiat vos ab eo separandi, et ut vobis pseu-
doasylum sit adversus ipsius justitiam? Deus nimis
bonus est, quam ut vos damnet; sed satis justus est
ad vos perdendum. Satis bonus est, ut vos officii vos-
tri moneat; sed satis justus est, ut vos puniat.

Si ipsius monita et adhortationes contemnitis, Satis bonus est, ut vos durante hac vita ad poenitentiam recipiat; sed si vos sine poenitentia mori contingat, Satis justus est, ut eam faciendi nullum amplius vobis set locum.

Domine, quoties haec veritates mentem meam pulsant, extra me ipsum rapior; et ita conturbor, ut loqui haud valeam. Quid, mi Deus! infelix aeternitas non solum pro Daemonibus, qui adversum te rebellant; non solum pro Judaeis, qui te flagris discerperunt, et crucifixerunt; non solum pro Atheis, qui te non esse dicunt; non solum pro religionis contemtoribus, qui Evangelii tui veritates vident; sed etiam pro Christianis, quos in sinu Ecclesiae tuae educaisti, gratis tuis praevenisti et cumulasti, in aquis Baptismi et poenitentiae lavasti, ad augusti Corporis tui participationem admisti, propria tua substantia nutrivisti: Pro Christianis tamen, quos in perpetuum rejicies, si infeliciter in statu peccati mortalis mortui fuerint, etri unquam unicum duntaxat commiserint.

Adorande Salvator, na tradas ferocibus bestiis animas, quas redemisti, ad confitendum nomen sanctum tuum, na in perpetuum obliviscaris animas pauperum tuorum, qua veris bonis nudata sine tua infinita misericordia in mala nunquam finitura laborantur. Per adorandum sanguinem, quem pro illis effudisti, per mortem et tormenta, quae pro illis pertulisti, oculis misericordiae tuae respice illas, da ipsis in hoc mundo gratias tuas et in altero gloriam tuam.

115.

Turbatus sum
et non sum loquutus.

Instrumenta Moralia
Sensu bonorum, et Theologorum, circa
Infernum aeternitatem infelicem,
Damnationem, poenam Damni et Sensus.

I.

116.
Affligetur valitius
in tabernaculo
suo...

Quando Job loquitur de homine afflicto in ta-
bernaculo suo, in quo invitus manebit nobis signi-
ficat, inquit S. Gregorius, talem futurum esse Sta-
tum peccatoris, cum in resurrectione universali
corpus suum Damno sumet, quorum in gehennam
ignis precipitabitur.* Iniqui tabernaculum caro
est, qui ipsam latus inhabitat: quam cum in resur-
rectione recuperat, cum ea gehenna igni traditur,
ardebit, tunc ab ea adui appetit, tunc ejus tormen-
ta evadere si valet, quarit; tunc incipit velle vi-
tare, quod amavit. Sed quia eam Deus preposuit, ju-
dicante Deus agitur, ut ex ea amplius in igne cruci-
etur..... Ad augmentum itaque tormenti, et hic
de corpore nolens educitur, et ibi in corpore
tenetur invitus.

* S. greg. lib.
15, in Job. c. 8.

II.

117.
* Diminuitur
Gra Job: Ubi
nullus ordo sed
sempiternus
honor inhabi-
tat.

* In hujus vite tormentis timor Dolorem non ha-
bet, Dolor timorem non habet, quia nequaquam
metus mentem cruciat, cum pati jam coeperit
quod metuebat. Infernum vero et umbra mortis
obscurat, et sempiternus horror inhabitat. Quia
ejus ignibus traditi, et in suppliciiis Dolorem sen-
tiunt, et in Dolore angustia, pulsante se semper
pavore feruntur, ut et quod timent, tolerent,
et rursus quod tolerant, sine cessatione perti-
mescant. Hic flamma que succendit, illuminat,
illuc ignis qui cruciat, obscurat: hic metus amit-
titur, cum tolerari jam coeperit, quod timebatur.
Illuc et Dolor laniat, et pavor angustat....

Sit ergo miseris mors sine morte, finis sine fi-
ne, defectus sine defectu, quia mors vivit, et finis
semper incipit, et deficere defectus nascit. Illuc

ignis et ad consolationem non licet, et tamen ut ma-
gis torqueat, ad aliquis licet. Nam sequaces quoque a
suis seum in tormento reprobatæ flammæ illustran-
te visuri sunt, quorum aspera deliquerunt. Unde
purpuratus dives ad doloris sui accumulæ propinquo-
rum absentium manibet.

Tres pueri in caminum projecti sunt, ligatis manibus
et pedibus, quos Rex illaros deambulantes vidit,
ignis et vestimenta non attingit, et vincula incendit,
sanctissimisque viris ad inferendum tormentum
flamma fugit, et ad solutionem vinculorum exarsit.
Sicut ergo electis ignis ardere novit ad solatium, et
tamen ardere ad supplicium nascit: ita è dixer-
e gehennæ flamma reprobis, et nequaquam lu-
cet ad consolationis gratiam, et tamen licet ad poe-
nam; ut damnatorum oculis, ignis supplicii et nul-
la claritate candeat, et ad doloris accumulæ, dam-
nati qualiter conviciantur, ostendat.

III.

118.

Deus interdum infernum apertum filiis suis os-
tendit, non ut eos in illum precipitet, sed ut, ne
in illum cadant, moneat, inquit S. Chrysostomus.*

Est pater plenus clementia, qui, cum filius suus
ipsi inobediens est, ei exheredationem minatur,
non ut ei bona sua auferat, sed ut iis fieri valeat.
Arum suum nobis ostendit, non ut sagittis suis nos
transodiât, sed ut timore periculi ad stragulum
minarum iræ suæ fugiamus, et in sinum infinitæ
misericordiæ suæ nos coniciamus.

* In Psal. 7.

* Intra quadraginta dies Ninive destruenda erat,
iuxta prædictionem Jona; sed cur mala prædicere,
quæ accidere non debent? Ideo, respondet idem S. Chry-
sostomus, ut non eveniant. Si hic propheta Nini-
vitis proximam ruinam minatus non fuisset, ma-
gna hæc civitas possum iussit; sed animo intrens,
Deum jam brachium suum extendisse ad justitiæ suæ
fulmina in eam vibranda, incepit detestari peccata

* In dem Hom.
93. de poenit.

qua, quae ipsam ad se poenis exponerant, et per suam
penitentiam amorem illius ipsiusmet, qui se eam
perditurum comminatus fuerat, sibi conciliavit.

119.

IV.

Quia Deus Capite 34. Graecia eloquitur sunt ter-
ribilia. Accedite: inquit: Gentes et audite, et
populi attendite: audiat terra et plenitudo eius, or-
bis, et omne germanum eius. Quia indignatio
Domini super omnes gentes, et furor super uni-
versam malitiam eorum: interficiet eos, et
dabit eos in occisionem. Interfecti eorum pro-
sumentur, et cadaveribus eorum ascendet fœ-
tor: tabescent montes à sanguine eorum. . . .
Victima enim Domini in Borra, et interfectio
magna in Edom. Et descendent unicornes cum piri,
et tauri cum potentibus: inebriabitur terra eorum
sanguine, quia dies ultionis Domini, annus re-
tributionum iudicii Sion. Et convertentur tor-
rentes in picam, et pulvis in sulphur, et erit terra
in picam ardentem. Nocte et die non extingue-
tur ignis eius, in sempiternum ascendet fumus
eius. . . . Deus extendet super eam mensuram ut
illam ad nihilum redigat, et perpendicularum,
ut eam destruat. Et ibi occurrant daemonia
et onocentauri, et satyri clamabunt alter ad
alterum.

Quis ad tam terribiles veritates non contra-
miscat, inquit S. Hieronymus? Non enim fru-
stra Deus hoc loco exigit omnino peculiarem
attentionem. Quamvis hæc expressiones sint
figuratae; tamen horribila damnationum in in-
ferno tormentum nobis ostendunt. Ignis qui co-
urit, est simul ater et tenebrosus, velut pic ar-
dens. Nascitur et fovabitur à propria ipsorum cor-
ruptione, velut terra quæ in sulphurem et picam
commutata in se ipsa fomentum reperit ignis
ipsam urentis.

Sed quid significant mensura illa et perpendicularium, de quibus propheta loquitur? Quod Deus ibi cum mira proportione, qua in sua justitia semper clucet, crimina sit puniturus. Si enim dictum est quod in inferno nullus sit ordo, id solummodo de damnatis intelligendum est, qui in aeterna perturbatione et confusione erunt, sed respectu Dei omnia ibi in ordine et mensura erunt, omnia puniantur secundum qualitatem et numerum peccatorum commissorum: erit eadem poena essentialis, sed gradus poena accidentalis erunt diversi.

Terribiles bestiae illae, quas postmodum describit Isaias, nobis exhibent peccata particularia reproborum. Dracones sunt figura illorum, qui audaciam malitiae jungendo contagione scandalorum suorum aërem pestilentem saevum tulerint. Stentiones quae alas habent, sed non volant, nobis hypocrisis exhibent, qui speciem virtutis habent, sed veram eam non possident; videntur quidem quasi alas suis uterentur, id est, omnibus exterioribus qualitatibus suis, quas habent ad volandum in Caelum, et tamen semper reptant super terram.

Dici potest quod illi qui de propriis peccatis gloriantur, sint onorantauri illi, de quibus loquitur Isaias. Haec monstruosa arini, qui figura est beluinarum voluptatum, et tauri veri hyperbia symboli copulatis denotat excruciantem illam gloriam, et laudem, quam sibi ex rebus ipsis tribuunt, quae illis summum pudorem inutere debent.

Satyri quorum pars superior figuram hominis, inferior vero belluae exhibet, sunt imago eorum, qui postquam per spiritum seu mentem coeperunt, per carnem finiunt. Erii in suis foris, milvi et vultures, satis naturaliter nobis exprimentur varios peccatores illos, quorum aliqui feroci ac duro genio sunt inaccessi velut erii indigne oculis ar-

mati, alii vero insatiabili sua aviditate debiles opprimunt, quo ambitioni et avaritiae suae satisfaciant, velut milvi et vultures, qui carnivoris oculis semper praedam quaerunt, ut eam devorent.

120.

V.
Spiritus Dei omnia haec monstra congregabit, ait

Isaïas, hocque dicit 1° ut intelligamus, quod cum nihil ita sit deplorandum, quam si quis coactus sit in caverna aliqua cum tot ferocibus bestiis morari, nihil etiam damnatorum infortunio comparari possit, qui in damnorum et innumerorum aliorum omnis nationis et sexus reproborum societate, 2° ut cognoscamus, quot hominibus infernus qui est habitatio omnis speciei peccatorum repletus erit: erunt ibi peccatores invicem velut faeces ligati, avari cum avaris, adulteri cum adulteris, Sicarii cum Sicariis, fures cum

* Serm. 9. de
 Sanctis.

furibus, Derisores cum Derisoribus, inquit S. Augustinus, O quam multi ibi Dracones et peccatores scandalosi reperientur! Quot blasphemus, Haereticus, Athei O quot ibi erunt Stouthiones, nempe hypocrite, qui cum ad Coelum usque evahi videbantur, in profundum abyssi precipitabuntur! O quam multi Oncrotauri et Satyri! Peccatores impudici, qui belluinas cupiditates suas capleverunt, qui postquam bona ceperunt, male finierunt. O quot Criui! Quot homines toti auleis armati suis Detractionibus et calumniis! O quot ibi erunt milvi et vultures! quot avari et usurarii, qui in viduam et orphanum impetum fecerint, ut illos devorent! Quot negotiatores, quibus cum justum lucrum sufficere debuisset, usuras suas et exactiones ultra modum exeruerint, a tempestatum sterilitate, et belli calamitate sumentes occasionem frumenta sua et alios commeatus carissimo vendendi pretio, civitates et provincias integras ad egestatem redigentes, cum pauperibus in sua indigentia opem ferre deberent! modo laetantur, triumphant, magnamque adipiscuntur fortunam, omnia ad satisfaciendum cupiditatibus suis conferunt: sed veniet dies,

in quo Spiritus Dei ipsos omnes in inferno congregabit: Quot jam in ibo sunt, et quot erunt usque ad consummationem saeculorum?

VI.

121.

Nullus est homo, utut magnus peccator sit, qui velit ad aeternas inferni poenas condemnari; et tamen nullus ferre est qui utut bonus videatur, ea omnia quae oportet, faciat, ut tam horribilem poenam devitat. Infernus adeo terribilis est, ut maximi peccatores illum metuant, et tamen cum tanta tranquillitate vivunt, ac si nunquam illi descensuri essent. Infernum timent et merito, non satis timeri potest: Sed suis peccatis suppeditant materiam inferni flammis idoneam; et in hoc nec fidem nec etiam iudicium sanamque mentem possident, inquit Salvianns.

VII.

Nos à nobis accusandi sumus. Nam cum ea, quibus et Salvianns et torquendi sumus, admittimus, ipsimet tormentorum nostrorum auctores sumus. Quid ergo de peccatorum acerbitate querimus? unusquisque nostrum et ipsamet se punit. Eae, inquit olim Isaias ad uos, omnes ignem ejus accenditis, ingredimini in lucum ignis vestri, et flamma quam accendistis. Totum namque genus humanum hoc ordine in peccatam aeternam mit, quo Scriptura memoravit. Primum enim ignem accendit, postea vires ignibus praebet, postremo flammam ingreditur, quam paravit. Quando igitur primum sibi homo aeternum accendit ignem? cum utique peccata peccatis cumulat. Quando autem ignem aeternum introibit? quando irremediabilem jam malorum omnium summam crescentium delictorum iniquitate compleverit, sicut Salvator noster ad Judaeos principes ait: Implete mensuram patrum vestrorum, serpentes

„ geminimo viderarum „ Non longe à pleritudine pe-
 „ catorum erant, quibus ipse Dominus dicebat, ut pecca-
 „ ta complerent. Ideo absque dubio ut quia digni iam sa-
 „ lute non essent, implerant iniquitatum numerum,
 „ quo perirent. Unde etiam cum lex vetus peccata Amor-
 „ rhaeorum completa esse memorasset, sic locutos esse
 „ ad sanctum Loth Angelos refert: Omnes qui tui sunt
 „ edue de hac urbe, delebimus enim locum istum, eoquod
 „ increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos
 „ ut pardamus eos. Sic profecto flagitiosissimus ille
 „ populus ignem illum accendebat, quo peribat, et
 „ ideo completis iniquitatibus suis arsit flammis cri-
 „ minum suorum. Tam male enim de Deo meruit, ut
 „ gehennam qua in futuro iudicio datur, iam saltem per
 „ imaginem expertus fuerit, p.

VIII.

122.

Sed dicet aliquis: An Sauli nostri perversita-
 tes quidpiam in se continent, quod hinc Sodomitarum
 brutis facinoribus comparari possit; et suntne inter
 nos homines, qui talem punitionem mereantur? Num
 sint, respondet Salviastus? An ignoratis, quod apud
 Christum Jesum in uno sensu adhuc magis rei sint
 illi, qui sanctam legem suam contemnunt? Ipse
 qui ait, quod si miracula, quae in Capharnaum que-
 ratum est, facta fuissent Sodomae, forte adhuc hodie
 Superstas esset, et quod civitati isti, ut ut flagitio-
 sa sit, remissius futurum sit quam Capharnaëtis.

Si haec ita sint, omnes merito timere debemus,
 nos qui tot modis Evangelii leges violamus: nos qui com-
 munitibus peccatis non contenti, in gravissima saepe la-
 bimur. lites, calumniae, violentiae, perjuriae, falsi-
 tates, intemperantia in cibo et potu non sunt sola pec-
 cata, quibus nos tradimus, is jungimus adulteria, homi-
 cidia, blasphemias, et interdum summe execrandas im-
 pietates; funestas et aeternas ignis qui nunquam extin-
 guatur materias!

IX.

* Nos calamitatum nostrarum authores sumus, u * Salvarianus De
 Deus enim pius est et misericors, qui neminem vult u gubernatione
 vel perire vel laedere: nos ipsum aduersum nos om- u Dei, lib. 8.
 nia facimus, et nihil est in nos crudelius nobis. Nos, in- u
 quam, nos etiam Deo nolente cruciamus. Sed videlicet u
 aduersum me ipsum dicere videor, qui cum Superius u
 dixerim nos ob peccata nostra puniri à Deo, nunc di- u
 cam, nos puniri à nobis ipsis. Utrumque verum est. u
 à Deo quippe punimur, sed ipsi facimus, ut puniamur... u
 funibus peccatorum suorum unusquisque constringi- u
tur. Ergo si funibus peccatorum suorum perversi ho- u
 mines adigantur, ipse se absque dubio alligat peccatos u
 quisque, cum peccat. u

X.

* De inferno non cogitare, inaudita coecitas est; * S. Chrysost. Hom.
 De illo cogitare, et illum non timere, monstruosus est 55. ad pop. et
 furor; De illo cogitare, illum timere, et omnem co- Hom. 2. ad c. i.
 natum, ne in illum descendamus, haud adhibere, de- Ep. ad Thesal.
 ploranda est Dementia. Ergo de inferno cogitemus,
 ut illum timeamus, et illum timeamus ut evitemus
 inquit S. Chrysostomus.

Vix fieri potest, ut anima quae serio aeternos ignes
 cogitat, saltem tam vitio peccandi capiat consilium.
 Hic est repagulum, quo cohibetur, frenum quo reti-
 netur, obstaculum quod gratia ei opponit, ne abducatur
 quod illam Daemon et passiones suae ferunt. Inde
 fit humilior, magis circumscripta, ad se ipsam magis
 attendit. Imò audeo dicere, nullus eorum qui sine
 intermissione gehennam ignis sibi ob mentis oculos po-
 nunt, in illam incidet, nullus etiam eorum, qui illam
 contemnant, eam devitabit: Nemo eorum qui ge-
hennam ob oculos habent, in gehennam incidet, ne-
mo gehennam contemnentium gehennam effugiet.
 Hic timor Domini, qui est Sapientiae initium, est via
 ad ipsius amorem; postquam illum ut Iudicem timui-
 mus, ut Patrem diligimus; in sua infinita misericor-

dia confidimus, nostras infirmitates et miserias ipsi exponimus, veniam peccatorum nostrorum humiliter ab ipso petimus, gratiam ipsius imploramus, ipsius amicitiam precesamus, et quidquid accidat, firmum propositum non amplius ipsum offendendi efformamus.

XI.

124.

Quando Martyres carceres suos ingrediebantur vel egrediebantur ut foralia pegmata conscenderent, in spiritu descendebant in infernum, et comparantes cum poenis damnatorum eas quas passi fuerant, et quas passuri erant, videbantur ipsis carceres sui nimis pulchri catena sua nimis dulces, et supplicia sua nimis grata, inquit S. Ambrosius*.

* In Epist. 108.

Solitarie jejuniis in his desertis toti extenuati nimis laute se vivere autumabant, quando modico pane et herbis agrestibus vivebantur in comparatione horribilis famis illius, quam perferunt damnati; et quando poenitantes in expiationem peccatorum suorum totum corpus suum coventabant, sibi ob oculos ponebant flagella sua et cilicia nihil esse respectu horribilium suppliciorum reproborum, qui velut infelices victimae iuxta Dei iram immolantur, quibus tamen eadem satisfacere voleant.

XII.

125.

Magnum arcantum non docendum in infernum post mortem est, ut in illum frequenter dum vivimus spiritu descendamus, inquit S. Bernardus: ut mentem sequamur poenitentis Regis illius, Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam ad portas inferi; ut eodem affectu ac Job hunc infernum intueamur, qui dicebat se, dum viveret, velle ex inferno habitationem suam facere, et in eo sternere lectum suum.

Infernus domus mea est, in tenebris stravi lectulum meum.

Reges habent palatia sua et thronos, Judices sua tribunalia et audientiae aulas, Centuriones sua tabernacula et tentoria, Docti sua conclavia, et Bibliothecas, Mercatores suas rationum cellas et apothecas, Artifices sua instrumenta et officinas, Rustici sua tuguria, et frondeas pergulas, imo etiam pauperes habent sua xenodochia et refugii loca: At quod me

attinet, inquit Job, hic inferius non aliam habitatio-
nem cupio prater infernum, volo, ut in his subter-
rancis locis mens mea deambulet, sicut homo in suis
adibus, in his tenebris, carceribus volo commo-
rari, et sternere lactum meum. Ibi sensuum vo-
luptates, quae tot alios corrumperunt, me non depra-
vabunt; pulchritudines terrae, quae castissimos emol-
liverunt, non me seducent; cibi et potus intem-
perantiae, quae tot voluptuosos ad belluinam condi-
tionem redegerunt, odoramenta quae tot viros effe-
minarunt, concentus et symphoniae, quae tot aures
fascinaverunt, non me seducent, nec adducent,
ut vana vitia voluptate me oblectem.

Ibi peccatum nihil pro me fictum habebit quo
abiciar; virtus nihil difficile, quo detarrear; huius vi-
tae tormenta nihil molestum, quo affliar; oblecta-
menta nihil dulcia, quo recreer. Ibi discam timere
Deum, qui adeo terribilis est, peccatum odio prosequi,
quod ita infame est, diligere virtutem, quae tam
pudica est, gratiae respondere, quae adeo necessaria
est, mundi vatus fugere, qui tam funesti sunt, ter-
rae bona contemnere, quae tam vana sunt, Dominum
verum omnium super omnia diligere, qui tam ma-
gnus et amabilis est. Si olim corpori meo adlandi-
tus sum, non amplius ei adlandiar; si animam me-
am neglexi, non amplius eam negligam; si honores
et terrae bona ambiebam, non ambiam amplius; si
mens et cor meum ex commercio quodam hominibus
habui, distracta fuerunt, plane ipsi renunciare vo-
lo, ut aliud, quo sanctificer, foream; si externae occu-
pationes me a vero officio meo avorterunt, eidem
nunc satisfaciam mortis et inferni meditatione.

XIII.

126.

Plures dantur damnati quam arbitramur, et talis
qui in quibusdam quae fecit bonis operibus requiescit,
se longè aberrasse sentiet in Iudicio Dei: Paradi-
sum sibi pollicebatur, et in infernum detrudetur
ibidem in aeternum cruciandus.

* c. 65

" Ecce Dominus in igne veniet /: inquit Ieraias¹ /
 " et quasi turbo quadrige ejus: redire in indignatione
 " furorem suum, et irascationem suam in flamma
 " ignis; quia in igne Dominus judicabit, et in gladiis hinc
 " ad omnem carnem, et multiplicabuntur interfecti a
 " Domino, qui sanctificabantur, et mundos se puta-
 " bant in hortis post januam intrinsecus, Simul
 " consummentur, omnia opera eorum et cogitationes,
 " colliget, et stare faciet coram se cum omnibus po-
 " pulis, et ponet in eis signum. Vermis eorum non mo-
 " rietur, et ignis eorum non extinguetur, et ut ut gra-
 " via fuerint supplicia quae perferant, oculi hominum,
 " quibus exponantur, nunquam satiabuntur in aspectu
 " tormentorum suorum.

Tria gravia Documenta ex his prophetae verbis
 eoni possunt, inquirunt SS. Patres: 1°. Quod plures den-
 tur damnati, quam arbitremur. Quot peccata in
 me vides, omni Deus, quae ego non video, exclamat
 S. Augustinus: Arbitror interdum quod castis extra-
 ordinariis bonis operibus sanctificer, sed quae re ip-
 sa talia non sunt, sive quia me ipsum non cognosco,
 sive quia amor proprius in eis invenitur, ^{potius} quam cha-
 ritas, sive quia in me ipso occultam superbiam et
 vanam in mea falsa justitia fiduciam nutrio. Mul-
 tum timeo occulta mea, quae norunt oculi tui, mei
 autem non.

2°. Qui se mundos arbitrantur, et damnati eorum
 inaudita sustinebunt supplicia, nampe vermis ro-
 dentis, et ignis devorantis; vermis rodentis rehemer-
 tibus et aeternis stimulis, quod se salvare potuis-
 sent, et non fecerint, quod coalum lucrari potuis-
 sent fidei ad gratias, quas auspiciunt, operae colla-
 tione, et quod has gratias contempserint. Supplicium
 ignis devorantis, cujus materiam et lignum ipsi
 met suppeditaverint peccatis, quorum eos se volun-
 taria reddiderint.

3°. In hoc statu nullus spei et consolationis radius
 " pro eis. Predestinati /: inquit S. Bernardus¹ /: qui eos

* Serm. 6.
 in Psal. 90.

eos in vitæ amaverint, ipsos derelinquent et odio ha-
 bebunt post mortem. Consanguinei, amici, fratres, et
 sorores, patres, matres, qualitates olim tenuerunt
 ne et commiseratione ^{plena} non amplius subsistent. Hi
 Sancti tunc in Deum transformati, et, quoad
 modum ait Propheta, petra viva conjuncti, quæ
 est Christus, eodem animo erunt affecti, inflexibi-
 les et inexorabiles sicut ipsæ, gaudentes carna-
 re admirabilem ordinem illum, qui peccati per-
 versitates puniat, et sapientiam illam justitiæ
 plenam, quæ deus sumat: vindictam in pondere,
ministro, et mensurâ.

XIV.

127.

Damnatus est miser omni bono privatus, et
 omnibus malis traditus. Deum perdendo omnia
 perdidit, et hæc est poena Damni; quicquid pati
 potest patitur, et hæc est poena Sensus. A Deo per
 suum peccatum recessit; Deus per suas vindictas
 æternum ab eo recesset: Maledicta recede à me.
 Creaturis per suum peccatum adhesit; et hæc crea-
 turæ æternum ipsi adherent, ut supplicium
 ipsius faciant: Imaledicta in ignem æternum.

XV.

Inaudita anima poena Deum suum amisisse.
 Cum vix in hoc mundo sciamus quid sit Deus, gaudi-
 um illius, qui ipsum possidet, non cognoscimus nec
 infelicitatem illius qui ab eo separatus est. Narra-
 ta pastori cuidam summum Dolorem Domitoris ali-
 cujus, quæ omnia quæ prius bello comparaverat, in
 unâ pugna amisit, ubi in suorum hostium manus in-
 cidit; loquimini illi de tristitia Regis injuriam, qui
 universali Subditorum suorum rebellionem throno
 pulsus est, cum pauper hic pastor totam mundi im-
 mensitatem in vallis et aliquot pratorum, quæ gre-
 gem suum ducit, ambitu terminet; capere non po-
 test quod Domitor et Rex iste sit infelix ex jacturâ

rei, cuius privatio cum nec miserum nec offensum reddidit.

Loquatur quaedam illustris matrona filio suo qui adhuc brachialis induitur, oculis lacrymantibus narret illi patris sui calamitatem, qui criminis laesa Majestatis convictus honorem et vitam in forali pegmate amisit: cum parvulus iste ignorat, quid dignitates, quid bona sint, atque potius de sua pupa, quam de iis, quae ipsi mater sua narrat, cogitet, lumen suum et crepundia semper prosequitur.

XVI.

En id quod sumus, simplices pastores, filii Adam agricultoris illius, qui nihil nisi paucillum terra novit, nec altius se crebit. Ecce Mater nostra lacrymantibus oculis nobis exponat infortunium primi parentis nostri, et tot fratrum nostrorum qui in aeternum Deo privabuntur: cum ignoremus qualis sit felicitas illum possidere, cum falsa terra bona nos ineptius distineant, quam infantes suis pupis occupentur, quo ad hoc in fatali stupore et deploranda indolentia vivimus.

XVII.

Verum si teneri personam aliquam dileximus, et si in hisce suavis amoris nostri momentis mortis ipsius nobis affertur nuntius, ex hoc fatali casu iudicare possumus, quam magnus sit unius animae dolor, quae ex hac vita egrediens vehementiori in Deum fertur propensione, quam sit sponsae in omnium sponso- rum amoenissimum amore exstantis. Quantus moeror! quantus furor! quanta desperatio!

XVIII.

Hic in terris quando id quod unica diligimus, perdimus, ad leniendum dolorem nostrum, mentem nostram ad alia objecta convertere conamur, alias rationes inquirimus, quae nos consolentur; et si neque apud nos, neque apud amicos nostros ullas invenire possumus, tempus tandem moerorem nostrum mitigat, elapsisque quibusdam annis tranquille ferimus, quod intolerabile arbitrabamur.

128.

129.

Aliter de damnatis dicendum. Ad eos integram Dei cognitionem habent et attentis-
nem ita vehementem, ut nec unius momento
se ab eo avertere valeant. Objectum istud infini-
tè magnum infinitè ipsos occupat. Nullas inveni-
re possunt rationes, quibus ex ipsius iustitia con-
solationem aliquam haurire valeant. Hæ ratio-
nes vel essent verisimiles, vel reales. At verisimi-
les invenire non possunt, cum res cognoscant prout
sunt. Minus adhuc reales invenire valent, cum
Deum perdendo omnia perdidissent, et pro nihilo,
pro semper, voluntarie propria sua culpâ ibum
perdidissent.

XIX.

Ex una parte magnam sentiunt proprie-
nem ad eum ascendendi vult ad Supremum bonum
suum; sed ex alia peccatis suis inter ipsum et illos
invictum ponantibus rapagulum, terribiliter se
ab eo repulso sentiunt. Infinitè ipsius perfectio-
nibus attrahi, Supremum hoc omnium creatura-
rum bonum intuantur, sed ab hoc Supremo bono,
quod nunquam illorum bonum erit, remotè in
hæ violenta suspensione ultra quàm credi potest
patiuntur. Ipsius bonitas illos offendit, quia nul-
lam habet ipsorum malorum commiserationem;
potentia ipsius illos terret, quia sub pondere vin-
dictarum suarum ipsos opprimit; iustitia et
æternitas ipsius illos desperatione afficiunt, quia
nisi cesset esse Deus, nunquam cessabunt esse mi-
seri; ipsius felicitas illos in continuum agit
furorem, quia dum innumeros efficit beatos, se
omnium hominum miserimos agnoscunt.

Nunquam partem habebunt in bonis Dei, nec
naturæ, nec gratiæ, nec gloriæ. Esse quod est
primum bonum naturæ, pro ipsis non est ampli-
us bonum; melius esset si nunquam fuissent quàm
quod fuerint non nisi ut patientur. Fides quæ
ipsis data fuerat ad cognoscendas veritates specula-

tionis et praxis, Spes ad expectandum Coelum, charitas ad diligendum illum qui est infinite amabilis, haec omnia ipsis ablata sunt; et si in ipsorum Baptismate impressus Christiani character ipsis relinquitur, id fit ad majorem duntaxat ipsorum condemnationem.

XX.

Deus in supplicio, quo damnatum afficit, cum eo agit, vult Rex ageret cum uxore qua compta et convicta, de adulterio ab ipsa repudiaretur. Quantus dolor mulieri huic videre crimen suum in pleno Consilio coram Principibus et Aula Magnatibus detectum! Videre se condemnatam ad transigendos reliquos vita sua dies in obscuritate carceris sine ulla spe in Regis sui gratiam redeundi?

Quantus fuit dolor Reginae Vasthi, quando pro-
met iudicio, quod adversus ipsam tulit Assuerus, a quo prius tot tantaque magnificentia et reverentia sua signa acceperat, ipsi fuit prohibitum ne ipsum videret et alloqueretur? Exiit edictum:

Regina Vasti non ultra ingrediatur ad Regem.
Poena animae damnatae infinite adhuc major est, p.

* Esther. i.

Quantus fuit Milesiorum dolor, quando ex sermone S. Pauli intellexerunt, se illum non amplius vi-
suros? Profecto magna erat illis consolatio videre et audire hunc magnum Apostolum: Sed quid est hoc in comparatione Dei, cujus perfectiones sunt infinite, et quos tamen damnati nunquam videbunt.

XXI.

Quamvis capere non valeamus quid sit videre Deum, adeoque etiam quale sit infortunium ipso privari, tamen huius rei aliquam ideam subministrare potest potentia, quam aspectus fragilis et creata pulchritudinis in mentem ac cor innumerorum hominum excreat, inquit S. Augustinus.

Inotidie vides, inquit, et nimis multos vides insanos amatores, qui ad incommodum fatua eundam puella genium se conformant, sed quaerit ut ut fatua sit, ipsis tamen adeo valide domina- tur, ut quidquid ipsa voluerit faciant, et quidquid noluerit omittant. Vestras et colores quos ipsa diligit, gestant, ipsius indolem et temperamentum observant, loquuntur et tacent, dormiunt et vigi- lant, prout ei placet, cur hoc? quia alias illos non amplius videre vellet.

XXII.

Miseri insani, quamvis nihil eorum agerentis quo incommoda hujus imperiosa pulchritudinis in- dolens cupit, quid inde eveniret aut evenire posset? an vos bonis vestris spoliaret? an vitam adime- ret? Non; quid ergo vobis facere posset? Non am- plius vos videre vellet: acquid quamvis id ita esset, an nulla datur alia pulchritudo, et felix honesta amicitia? Quot viri prudentes hujusmodi ami- citiis abstinant? Sed frustra ipsis loquimur, in- quit S. Augustinus, mortifer dolor esset vesanis illis, si ab illa non viderentur, quam videre et amare gestiunt.

Infalicos, mulier quae se de vobis ulcisci non potest, nisi vos negligendo et contemnendo, sapit vos ad ea impellit, quae honor et consuetudo ves- tra vos facere prohibent, et Deus qui est supra- ma pulchritudo, Deus qui dignitates vestras, ho- nores, vitam vobis adimere potest, Deus qui vos ad tormenta sine fine damnare potest, et qui vo- bis minatur, nunquam vos eum visuros, si ei non obediatis, eandem in mentem vestram et cor non ha- bebis potestatem? Impudica hoc dicit, et terret; Deus hoc dicit, et non terret.

Supplementum.

Nullus est S. Bator, nullus Doctor Catholicus, qui de inferis non differat. Prater loca quae jam ut avimus, posuimus legia, quae de illis dicit S.

Augustinus lib. 10 et 21. de Civitate Dei, et Serm. 227.
De temp. S. Gregorius lib. 19, et 34. moral. in cap. 41.
Job. et lib. 4. Dialog. c. 44.

S. Bernardus etiam doctissime hanc materiam
prosecutus est lib. 2. de consid. ad Papam Eugenium.
Possunt etiam videri ea, quae Innocentius III. lib.
de contentu mundi, et Lepsius lib. 1. et 4. de perfectio-
nibus divinis sunt elocuti.

132.

Legatur in Praconis Domini Joly Episcopi Agi-
nensis hac de re 4. Sermones. In primo loquitur de
poenis inferni in genere, quae sunt poena universa-
les, sive quia in reprobis nulla pars invenitur quae con-
viciari non debeat, sive quia nulla erit ~~creatura~~
creatura, quam Deus non possit adhibere ad illum con-
vincendum, sive quia in peccato mortali nulla inve-
nitur circumstantia, quae puniri non mereatur.

In secundo dicitur de dolore quem anima dam-
nata ex privatione Dei patitur: ardenter desi-
derat, quod nunquam possidebit, et necessario
videt id quod semper desiderat.

In tertio ait quod ignis qui animam damna-
tam torquet, in ea procreat omnium dolorum ve-
hementissimum ex duabus rationibus, quarum una
ex parte principii emittitur, et altera ex parte sub-
jecti.

In quarto loquitur de verum conscientia, os-
tendit 1.° veritatem et necessitatem, 2.° san-
ctam et extensionem hujus supplicii.

133.

Pater de Lingendes Societatis Jesu circa ean-
dem materiam tres Sermones edidit, in quibus agit
de poena Damni, de poena Sennae, et de aeterna in-
felicitate.

Consistere facit poenam Damni in pluribus
rebus, 1.° quod anima damnata privetur a ter-
na beatitudine, idque vocat confiscationem
omnium bonorum suorum. Amittit lumen gloriae,
visionem beatificam, amorem, gaudium. Dam-
nis haec jactura annos damnatos respiciat, osten-
dit quod adhuc magis affligat Christianos, qui

majus jus habebant Deum possidendi, quam ceteri.
 2° Quod anima damnata separatur à Deo, ver-
 sus quem se extraordinariè ferri sentit. 3° Quod
 haec anima sit derelicta à Deo pro semper, et tradi-
 ta crudelissimis inimicis suis. 4° Quod Deus illam
 odio prosequatur, et ipsa Deum, quod inter utrius-
 que sit irreconciliabilis et aeterna inimicitia.

In secundo sermone disserit de poena sanctorum,
 qua superat ea omnia, qua Martyres et criminum
 rei unquam sustinuerunt. Est poena supernaturalis,
 poena digna ultionis divinae, poena similis poena
 Daemonum, poena qua est effectus odii Dei p.

Quantum ad aeternitatem poenarum inferni, Sta-
 tum ostendit quod sit de fide contra errores Orige-
 nis et Joannis Hierosolymitani. Postea respondet
 objectionibus eorum, qui dicunt quod haec aeternitas
 repugnet 1° bonitati Dei justitiae et aliis ipsius attri-
 butis, 2° conditioni creaturae qua agit, et illius
 qua patitur. Afferit hanc in rem multos praeclaros
 textus SS. Patrum; S. Gregorii Papae: Omnipotens et
 Deus, qui pius est, miserrorum cruciatu non parcitur
 tur, quia autem justus, ab impiorum ultione in ce-
 perpetuum non sedatur. Sed iniqui omnes aeterno ce-
 supplicio, et quidem sua iniquitate puniuntur. S. u
 Augustini: Merito malus punitur affectus, etiam cum u
 non succedit effectus. Cum itaque homo moritur in ce-
 peccato, ostendit se semper volituum peccare, si ce-
 vixisset. Itaque non peccare desit, sed vivere, p. u

Dominus Nicolius in suis Speciminibus morali-
 bus, de poenis inferni disserit modo pietate sua
 et sublimitate Spiritus dignis. Batar Regina So-
 vietatis jam de inferno prolixum et doctum ser-
 monem edidit, in quo demonstrat, quod infernus
 sit locus tormentorum, mortis, separationis, et
 aeternitatis. Subtili methodo et maxime morali
 explicat plures sacrae Scripturae textus, Graecae, qui
 dicit, vermam damnatorum non moriturum, et do-
num eorum replendam fore Draconibus. Doli, qui
vocat infernum terram tenebrosam, deliquit et
agonia p.

Etiam magno cum fructu legi possunt ea, quae
hac de re elocutus est Ludovicus De Granada in
suis meditationibus, tract. 5. et prima parte vite
christianae cap. 1. Praeclara etiam continentur
circa infernum documenta in Sermone quem R.
Paulus Seigneri Societatis, Iam edidit in Evangeli-
um de divite epulone.

Ingratitudo.

Oblivio beneficiorum Dei. Obligatio
et vera media ea agnoscendi.

Sermo primus.

134.

Non est inventus qui rediret et daret gloriam
Deo, nisi hic alienigena. Luc. 17.

Pro Dom. 13. post.
font. Item pro
fav. 6. 2^a Septi-
mana in Qua-
drag. et fas. 2^a
3^a Septim. in
hac verba: Ge-
neravit contra
civitatem, et
dirucit illum
in supercilium
montis, ut proci-
pitarent eum.

Quoties haec Evangelii verba perpendo, toties
cum S. Hieronymo exclamo: oportetne, ut alienige-
na filios doceant essentialissima munera; ut qui
sunt extra domum patrisfamilias, majorem ipsi
exhibeant reverentiam, atque amplioram testifi-
centur gratitudinem, quam illi, quos sua praesentia
honorat, suis beneficiis cumulat et ditat.

Perfida et ingrata Judaea, ut oves tuas quae
erraverant reduceret, populos tuos qui perituri
erant, salvaret, a grotos tuos, qui sine auxilio
mortui essent, sanaret, Christus per vitam suam
sum tot miracula patravit. Quot coecis, surdis,
paralyticis usum visus, auditus, motus reddidit?
Ipsius vigiliae, exhortationes, itinera, labores,
cura propter te fuerunt: Quamnam tamen ei
ob haec gratitudinem testificatus es? Quos hono-
res ipsi exhibuisti? Qua comitate eum accepisti?
Quamnam bona officia a te recipit? Ex De-
cem leprosis, quos sanavit unus est inventus,
qui redierit Deo grates repensurus, et qui dem
iste erat alienigena.

Popule semper proelato et semper ingrato,
oportetne ut hi alienigena tibi circa omni-
um obligationum tuarum praecipuam rebo-
rem inveniunt? Fidelis et felix Samaritana,
oportetne ut ab omni aeternitate electus sis,

et gentem ad dona superna insensibilem grati-
tudinis praeceptis imbuas?

Tres diversa personae Samaritanae, nobis
in Evangelio proponuntur ad nobis inspicendum
provinciam terrarum magnarum virtutum. Samaritana
conversa prope puteum Jacob, Samaritana
fundens oleum et vinum in plagis hominis
graviter vulnerati, et denique alius ille Sama-
ritanus, qui a lepra sua sanatus viam relegit, ut
Deo gratiarum actiones redderet. In prima cor-
narius magnam fervorem, in secundo heroicam
charitatem, in tertio veram gratitudinem.

Mulier Samaritana de divinitate et missio-
ne Christi convicta statim currit in civita-
tem et exclamat, venite, et videte propheta-
tam, qui dixit, mihi omnia quaecumque feci,
nunc quid mihi restat? Christus? Samaritanus qui
iter faciens in Jericho semimortuus viatori om-
ne fert auxilium quod ipsi miseratio sua in-
spirat, et hodierni Evangelii Samaritanus, ut
palam faciat, quantum ipsi cordi sit sanatio
quam recepit, medicum sui pedibus obvolvitur,
nec eum relinquere vult. Samaritana con-
fundit infidelitatem Judaeorum, Samarita-
nus ipsorum Inditiam, et ille cujus occasione
ad vos modo verba facio, ipsorum ingrati-
tudinem: ingrati-
tudinem, inquam, in se ipsa adeo
enormem, et tamen adeo communem, adeo ex
una parte odiosam, et nihilominus ex altera
adeo familiarem. Ipsa peccatum est, quod quili-
bet Christianus detestari debet, id solidis argu-
mentis prima sermonis mei parte confirmabo.

Est peccatum, quod paucissimi Christiani detes-
tantur, hujus rationes afferam in secunda parte.
Nihil adeo odiosum, nihil tamen adeo commune.
Sententia aqua admodum erat, et non mo-
do Christianismi principis immixa, sed etiam regu-

Divisio
135.

Parti ma
136.

lis, quar ratio et sanus sensus inspirant, quod inter injurias et beneficia istud esset ponendum dissi-
men; nempe illas oblivisci, et horum recordari oportere, illas leviter in arena exarare, has vero marmo-
ri aut aliis immortalibus materiis profunde inscul-
pare.

Hoc spiritu Josue postquam Jordanem transisset, jam jam exercitum suum in terram, quam Dominus ipsi promiserat, introducturus, a medio hujus fluminis alveo duodecim lapides tolli jussit, ut monimen-
tum essent gratitudinis suae. Hoc eodem spiritu veteres Patriarchae, Judices, et Reges Israel tot altaria creverunt, et tot sacrificia vero Deo ob-
tulerunt in gratiarum actionem tutatae ipsi con-
cessae, abundantiae, et prosperitatis, quae labores ipsorum et molimina comitabantur. Inde David ma illa, quas Ministri ipsius solvebant, primi-
tiae illa fructuum et animalium quas ipsi offere-
bant, Solemnes contestationes illa se non habere, nisi quod ab accipiebant, vota illa et obligationes gratitudinis suae praecipua publicis argumentis edendi, quae in terram usque portentatam perma-
nerant.

Inde odium illud velut innatum erga ingratos, qui gratias divinas obliti vel occulti Providentiae suae desertores erant, vel acerbissimi bonitatis ipsius hostes. Inde ingrati ipsorum divini criminatis, quae per Isaiam Deus ipsos perstringit, criminatio, quae propheta iste prophetiam suam incipit; crimi-
natio ubi, velut integras et aetho Dominus des-
tat a coelo et terra omnem quam maratus

* Isaia c. i. » attentionem exigit: » Audite caeli, auribus per-
» cepe terra, quoniam Dominus locutus est; filios
» memulvi et exaltavi; ipsi autem spreverunt
» me. Cognovit bos possessorem suum: Israel au-
» tem non cognovit, et populus meus non intello-
» vit: Va genti peccatrici, populo gravi iniqui-

lemini na
runt, et abra
li Pass in
culine offen
at paros
juvenes et
toms, ad ipso
bant num
de ipso non
alipe terra
terra qua
silaxi, et
et vos o co
in infidelis
enutrivit et
Christus genu
proprium
atum lali,
sentia mea
vritatem m
oliti estis a
qui Domi
qui labre
vris mi tur
nem; qua
stantia an
mi quorum
ie ad eum p
et misera
gloria qua
flecta alien
vulus ait, n
et nos quam
postoli ve
poriam et q
tribunum
gratias age
lum cognovif

tate, semini nequam, filiis sceleratis, me dereli-
querunt, et abalienati sunt à me. p.

Sic Deus in ira sua loquitur, hominum ingra-
titudine offensus, advocans caelum et terram, ma-
gnos atque parvos, viros et mulieres, Dominos et ser-
vos, juvenes et senes ad audiendum quid ipsis sit
dicturus, ad ipsos cogendum ut in se ipsos rediant,
ut videant num turpis haec oblivio, et enormis ingra-
tudo ipsos non tangat. Audite coeli, et auribus
percyte terra.

O terra qua terra mea es, Synagoga quam tanto-
para dilexi, et tam indigna me dereliquisti, au-
dite; et vos o coeli, popule nove, natio electa et in-
locum infidelis progeniei substituta, audite. Tri-
lites enutrivit et exaltavit; vos, ait adhuc hodie no-
bis Christus dedit, vos effeci filios meos in Baptismo;
vobis propriam carnem meam in cibum et nutri-
mentum dedit; vos in sinu Ecclesiae meae educavi,
praesentiam meam honoravi, gratis meis adjuvi, ad
hereditatem meam vocavi: et tamen vos ingra-
te oblitae estis et ignominiam affecistis. Pejores
bove, qui Dominum suum cognoscit, Stupidiores
asino qui Stabulum suum novit, erga me non ha-
buistis nisi turpem oblivionem et atram ingra-
titudinem; quae eo magis atra est, quod Inae cir-
cumstantiae enormem ipsius comitantur injusti-
tiam: quarum una Deo aufertur bonum quod
unice ad eum pertinet, alteram transfertur ad
viles et miserabiles creaturas; una denegatur
Deo gloria quae ipsi debetur, alteram transfertur
ad objecta aliena quibus non debetur, et, sicut
S. Paulus ait, mutatur. Enimvero an non ma-
gis ad nos quam ad infideles diriguntur maledicta
haec Apostoli verba? Cum Deum cognovissent, ip-
si gloriam et gratiarum actiones prout debebant, et
non tribuerunt, non sicut Deum glorificaverunt,
aut gratias egerunt; prima injustitia. Cum
Deum cognovissent, veritatem et gloriam ipsius

* Rom. i.

commutaverunt, ut cum Creatorem adorare ipsi, que gratias rependere debuissent, creaturam potius adoraverunt et que servierunt, Commutaverunt veritatem Dei in mendacium, coluerunt et servierunt creaturae potius quam Creatori: Secunda injustitia.

138.

Quodnam est bonum illud quod unice ad eum pertinet? gloria scilicet et veritas; tributum quod iustitia et gratitudo christiana ipsi pendere tanatur. Ipse solus meretur adorari, cognosci, et cui gratia agantur. Ipse solus exigit à sua creatura cultum supremum, quem nullus alius jus exigendi habet. Reges equidem ob suam potentiam honorari possunt; sic Nathan Davidem honoravit. Sancti et Angeli propter suam virtutem et potestatem possunt honorari; sic Abraham et Jonæ Angelis illis quos Deus ad ipsos miserat, reverentiam exhibuerunt. Sed hi sunt cultus inferiores et subordinati, qui creaturae non exhibentur nisi respectivè ad eum supremum aliquem à quo omnia pendent. Tu solus, o mi Deus, hunc supremum cultum mereris, qui debetur Supremo omnium creaturarum Domino, vita et mortis arbitro, principio et fini omnium rerum.

Hoc spiritu Mardocheus Aman adorare reusavit, ne homini mortali cultum soli immortalis Deo debitum exhiberet, et Angelus qui sancto Joanni apparuit ipsum se ante illum prostrare prohibuit, ne pura creatura officium praestare videretur, quod soli Creatori debetur.

139.

Sicut omnium veritatum, quae statim mentem nostram feriunt, prima est existentia et magnitudo Dei, ita primus motus quem cor nostrum sentit est ipsius infinita bonitas, et adorabilis potentia. In hinc Euleria educati quae nos docet quod omnia quae habemus ab ipso proveniunt, dignitates, sanitas, divitiae, pulchritudo, potentia, dona naturalia et supernaturalia; sentimus, quod ad gratitudinem feramur: sed quomodo grati erimus? an offerendo illi bona nostra? Propheta nos monet

Si qua à nobis exigat, iis pro se non ageat, et si egerat, non esset quod est. An immolando ipsi animalia, et altaria sua victimis onerando? Olim huiusmodi sacrificia erant quaedam signa gratitudinis erga ipsum, sed in nova lege haec bestia in suo templo oblata et immolata ipsi essent horrore.

Quid ergo faciemus? ipsam adorabimus, benedicimus, ipsi gratias agemus, nos ipsimet erimus templa viva, ubi ei obsequia nostra praestabimus, templa quorum cor nostrum et manus ^{erunt} ~~erunt~~ altare et victima, quorum oculi nostri erunt facies quae sacrificium nostrum illuminabunt, quorum ora nostra erunt amoeni concentus, qui ubique gloriam et infinitam bonitatem suam promulgabunt. Si Synagoga olim in tabernaculo ipsius sapientiam adorabat, in Sanctuario ipsius Sanctitatem, in auro et argento templi ipsius abundantiam, in tabulis legis ipsius iustitiam, in virgis Moysis et Aaronis ipsius potentiam, in manna ipsius suavitatem et bonitatem, in holocaustis ipsius summam libertatem ab omni subiectione immunitam: haec omnia in nobis ipsis reperiemus, et quia aliò digrediamur, haec nostra gratitudinis signa ei dabimus.

Gravia et maximi momenti munera qui nos justos reddunt, si ea implemus, sed injustissimos si ea negligimus: sive quia haec gratitudo in primis ac praecipuis religionis nostrae principiis fundata est, sive quia in quocumque demum Statu Sinus, eam Deo debemus, ac exhibere possumus.

Religio est primum omnium hominum munus, inquit S. Augustinus: et inter huius religionis praecipua officia est gratitudo. Deum amissimus, ait hic S. Doctor, nos ab eo separando et ipsi gratitudinem nostram testificari negligendo, hunc amissimus negligentas: sed religio hanc iuramentum saviit Janus nos Deo ravivando et amittendo, ut anima nostra supra-

Deus meus est tu
quoniam bono-
rum meorum
non egas. Off. 15.

Sacrificium et
oblationem no-
luisti. Off. 29.

mo hoc fruatur bono, atque gratis ipsius permota et ipsum, ut ita dicam, grato ~~omni~~ amore amplectatur, ac virtutibus quibus impleta est secunda efficiatur, religantes ad eum dilectione tendimus, ut perveniendo quiescamus, et anima nostra incorporata si dici potest, amplexu, vovis impleatur secundaturque virtutibus.

At verò his præcipuis religionis numeribus ingratitude directe opposita est: Ingratitudo qua illius spiritum suffocat, consilia destruit, commercium rumpit, nodos dissolvit, gratias exhaustit: Ingratitudo monstrosa, qua sponsam à sponso separat, amicum ab amico, subditum à suo principe, filium à patre, creaturam à suo Creatore: Ingratitudo tantò magis flagitiosa et injusta, quòd ne illius rei simus pauca admodum nobis facienda sint, Deo illa sic ad nostram utilitatem disponante, et juribus suis ita cedente, ut in beneficiorum suorum gratitudinem non aliud exigat, quàm quod ipsi dare possumus, quin id magno nobis stet.

Animo fingite aegrotum qui medico suo dicat, vel litigans suo advocato: Ubique pervulgabo quantum tibi debeam; quotiescunque mihi obviam eris, te quam peramantior salutabo; æternam memoriam gratiæ quam in me contulisti conservabo, et si data occasione quilibet officii tibi præstare possim, id ex toto corde faciam. An hic advocatus et medicus iste sibi pro laboribus suis satisfactum crederent? An sterili hæc gratitudine, officiosa hæc obsequiorum oblatione et contestatione contenti essent? Non procul dubio; et tamen Deo hæc sufficit. Si voluntas prompta est, secundum id quod habet, accepta est. Si voluntas nostra bona est, si sollicita est ad faciendum et dandum quod potest, Deus illud acceptat: et si hoc ita est, id est, si Deus id duntaxat à nobis exegit, quod à nostro arbitrio et potestate pendet, si bonum cor et verum ipsi bene servandi propositum, ac sufficit: qualis est injustitia et enormitas nostra ingratitude, cum ei

Denegamus, quod sine incommodo ipsi dare possumus
totique titulis ad ipsum pertinet.

Uterius adhuc protenditur haec peccatorum
ingratitude. Non solum Deo recusant quod ipsi de-
bent, non solum, quamvis illum cognoscant, ei
gloriam et gratiarum actiones, prout tenentur, non
tribunt, sed per malitiam exsuperantiam, quae satis
conipi non potest, commutant hanc gloriam et
in alios transferunt has gratiarum actiones, com-
mutaverunt veritatem in mendacium, coluerunt
et servierunt creatura potius quam Creatori.

Donum quod habent à Deo recipiunt, et de eo grates
hominibus rependunt; quae moluntur ipsis ad vota
cadunt, et illorum successum propria industria aduri-
bunt; ad commoda officia erecti, et inde se amicorum
suorum protectioni obligatos putant; familia ipsorum
in amplissimo statu stabilita est, et inde sibi ipsis gra-
tiam habent, vel si gloriam in Deum remittunt, tum
ideò duntaxat, quod ipsorum merita remuneratus
suerit. Quid est hoc? quarite à S. Paulo, respondebit
vobis, quod hoc sit commutare veritatem in menda-
cium, falsò creaturis tribuere quod à Creatore pro-
venit, idolo dicere: tu es pater meus: tu me facis-
ti quod sum. Quarite ab Osee propheta, responde-
bit vobis, quod hoc sit contra Deum mendacia divul-
gere. Ipse vos redemit, eratis mancipia, et vos à
servitute liberavit; egeni, et vos ab indigentia eri-
puit; eratis mancipia persantonem patiebamini,
et vos in suam tutelam recepit; aegroti, et vos sana-
vit. Si vel tantillum religionis habuissetis, dixissetis:
à Deo haec omnia beneficia teneo, sine ipso sub barbara
litigatoris huius manu periissem; exigua quae possi-
des bona direptioni tradita fuissent, liberi mei ad
extremam miseriam redacti nullum per fugium in-
venissent, ipse providentia et bonitati has om-
nes gratias adscribo.

Sed prois contrarium dicitis, vel si ex simula-
ta pietate illud non dicitis, tunc saltem idud co-
gitatis, mensas fortuna erigentes, Egyptum in
auxilium vocantes, Aegypti de praeteritis obsequiis

ego redemi vos.

Qua ponitis for-
tunas mensam
Ierem. 68.

Egyptum invocabant, ad Assyrios abierunt. Osea 7.
 Super triticum et vinum ruminabant, vacillaverunt à me, et ego erudivi eos, et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt malitiam, p.
 factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor. Ibid.

Suis gratias exhibentes, non nisi super triticum et vinum ruminantes, gloriam Creatori, quae ipsi debetur, subripientes, ut eam ad creaturas transferatis, homines absque intelligentia et corde, qui dum ^{Deus} vos erudit, confortat, et protegit, in ipsum non nisi malitiam cogitatis. Et vero quid haec omnia juxta mentem ejusdem Prophetæ, cujus verba primum vobis recitari, inveniunt aliud, nisi quod non obstantibus Dei beneficiis vos reos efficiatis enormis injustitiae divulgando contra ipsum mendacia, ego redemi eos; et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Nil minus in grati animi significationem beneficiorum, quae accepistis, agere poteratis, quam ut considerando vos ea ab illo tenere, exterius data occasione testimonium veritati redderatis, et contra-ria prorsus agendi ratione eò ingratitude vestram perduxistis, ut vos fatuam quadam vestri ipsorum aestimatione inebriaveritis, vobis ipsis vel hominibus prosperitatem vestram adscriberitis, contra Dominum mendacia locuti fueritis.

142.

Quid dicam de alia ingratitude casuperantia, de qua idem Apostolus loquitur, cum scilicet veneramus creaturam atque in damnum Creatoris servimus, cum adversus Dominum propria ipsius beneficia impendimus, parricidas manus nostras contra illum, qui ads confortat, armamus, os quod non nisi ab ipso loquela libertatem tenet, gerimus ad blasphemandum sanctum nomen eius, cum ~~ex corpore~~ ex corpore quod sine ipso nec vires haberet nec motum, facimus membra prostibuli, cum laqueos tendimus innocuae simplicitati, vel nimisquam fatali aliena curiositati per pulchritudinem quamdam quæ imaginem suam ultro ornare voluit, cum tempus quod revocabit quando vollet, atque ad laborandum circa id, quod unicæ arte necessarium, concedit, non modo profanis sed at flagitiosis nugis perdimus, cum omnem perpicacis ingenii vivacitatem impendimus ad decipiendum et circumveniendum alios, ad uniceam domum, super ruinis multorum erigendam, cum sanitatem, quam accepimus ut sobria et castè vivamus, turpibus

deus est
 deus est
 70. 142.

habent et habent
 propheta
 in malum pro
 peccatorem
 unum bene
 est
 illum agi
 tam sobria
 uteris ad ip
 la tua ad ip
 bria digne
 itaspendi, q
 am non ex p
 itatem, ut i
 um spoliis
 Sancte Prop
 am fuisse
 virginis m
 libus virgini
 instituit
 inis virg
 tate vobis
 ita, qua ve
 propium co
 rans infic
 t Salvarian
 um pulche
 in criminibus
 ue casta im
 quos ponit
 Deus nobis
 maliores aff
 ratione ca
 nus. Beneq
 in impletat
 peccata non
 rationem no
 de nostra nos

libidinibus et habituali intemperantia sacrificamus.

Propheta Sanite, olim querebas num posset reddi malum pro bono, num quis in turpem et atram ingratitudinem labi posset, ut beneficio adversus ipsummet beneficium uteretur? Id heu nimisquam verum est.

Jerem. 18.

Id ipsum agis tu, qui prius tempore indigentia tua, tam sobrius et modestus, bonis, quae tibi Deus misit, uteris ad ipsum ignominiosa officiosa dura crapula tua exsuperantis, et scandalosa huius tui insolentia. Id ipsum agis inique Judex, qui cupiditatem ditascendi, qua tenebaris, occultans tempore illi quo eam non explere poteras, tuam nunc adhibes auctoritatem, ut innocentem opprimas, viduam et orphanum spolis.

Sancta Propheta olim querebas, num unquam auditum fuisset tam horribile crimen sicut crimen Virginis Israël, quae turpibus commariis et lascivis attentibus virginitatem suam pretiosum illi coeli donum prostituunt? Quis audivit talia horribilia, quae fecit nimis virgo Israël? Id ipsum auditur, et formae quotidie videtur. Id ipsum agit puella illa mundo addicta, quae vultus sui illicia non impendit, nisi ut proprium cor suum corrumpat, et aliorum corda venans inficiat. Hoc contra Deum ipsum utimur, inquit Salvianus*, impunitas et passionis furor adversus ipsum pulcherrimis illius operibus utitur, quae omnibus criminibus illis, quae exprimere pudor vetat, atque casta imaginatio non nisi cum horrore sibi ob oculos ponit, depravamus.

Jerem. ibid.

* lib. 6. De gubernatione Dei.

Deus nobis duntaxat dona sua largitur eo fine ut meliores efficiamur, et omnino contraria agendi ratione ea non impendimus nisi ut peiores fiamus. Beneficia sua adhibet, ut nos ad virtutem impellat, et nos eis utimur ad multiplicanda peccata nostra. Ipsius gratiae amarum compunctionem nobis inspirare deberent, et ingratitude nostra nos ad affrenatas voluptates et gaudia

rapit. Nos castos efficere deberent, at nos cum furo-
re uocimus quomunque nos impunitas abducit.
O monstruosa ingratitude, quã tam improbè Do-
nis celestibus respondemus! tam turpiter
ignoramus et ignominia afficiamus beneficium
nostrum! Sed cum crimen istud ex omnibus ra-
tionibus quas adduxi, sit enorme, fortè rarum est
et infrequens, paucique Christiani in illud labun-
tur: Id nobis examinabimus.

Part 2 Ja
144.

Inter varia officii munera, quibus S. Paulus
Apostolus Discipulum suum Timotheum onerat,
Specialim quatuor distinguit, quia ipsi ex profe-
commendat; Orationes, obseruationes, postula-
tiones, gratiarum actiones. Orationes, ut
à Deo ea petamus quibus indigamus. Obseruatio-
nes ad auertendas calamitates que capiti nostro
impendent; Postulationes, ad obtinendam li-
berationem à malis que toleramus; Gratiarum
actiones, ad grates ei respondendas ob bona que
accepimus.

* Contra riti-
um ingra-
titudinis

Sed quod S. Bernardus in hunc Apostoli locum
adnotavit* ultrò verum est, namque quod ulti-
mum hoc officii munus plerumque à Christia-
nis negligatur, dum alia tria ex propriorum com-
modorum ratione explere cogantur. Profato,
inquit hic S. Doctor, equidem in Evangelio legi-
mus, quod Iam leprosi Iesum Christum rogaver-
int, voce elatã uocarent ac clamarent: Iam
præceptor miserere nobis. Sed unicum reperi-
mus, qui reversus fuerit ut ei ob sanationem
à lepra sua gratias ageret.

145.

Huiusmodi ingratitude hodièdum adhuc
frequentissima est inter Christianos. Si mari-
tus vel filius agrotat, uxores et matres laque
uabundæ preces fundunt et Ministros Domini
sanationi quam præstolantur implicent. Si quis
gravem litem habet, eius amissionem, que se-
cum totius familie traheret ruinam, metuit,

obsecrationes facit et postulationes, ut illius felicem
 successum assequatur. Sed ubi vir iste ex morbo
 convalescit, ubi filius iste melius se habet, ubi his
 hæc obtenta est, tum non amplius de Deo cogitant,
 nec partium suarum esse arbitrantur ipsi gratiarum
 actiones reddere: Satis est, quod desiderata obti-
 nerint; nullus est amplius reditus nulla gratia-
 rum actio, non est inventus, qui redderet. O quam
 magnus est horum ingratorum numerus! Ea om-
 nia S. M. quæ vobis ipsis acciderunt recedite, an non
 similes estis novem leprosis illis? Quis vestrum Deo
 gratias egit? et sic quantam ipsi infertis injuriam?
 quantum damnum vobismet ipsis non infertis hæc re-
 ditus et gratiarum actionis omissione?

Dona Dei sunt, inquit S. Gregorius Papa, semina,
 quæ prius ille agricola hoc enim nomine Patrem
 suum insignit JESUS (Christus) in terram spargit, ex qua
 copiosam sibi pollicetur messem. Dona Dei sunt,
 ait S. Augustinus, talenta et commodata, ex quibus
 annuum momentum aliquod expectat. At quot sunt ter-
 ræ quæ nihil reddunt ei qui eas concevit, et quæ,
 prout ait Apostolus, sunt terra steriles parata ad
 recipiendam ultimam execrationem? Quot sunt
 villici et servi patrisfamilias, qui hæc talenta in
 terram defodiunt, et qui, ut verbis prophetae utar,
 semper mutuuntur, nec unquam solvunt, mutua-
 bitur peccator, et non solvet.

Quando mala nomina pecuniis indigent, se in
 contestationibus et urbanitatibus exhauriunt,
 mille submissiones eis faciunt, à quibus auxilium
 expectant, junctis manibus ipsos rogant, ut sibi in
 sua necessitate aliquot pecuniarum summis
 opem ferant, mirè exaggerant propositum quod ha-
 bent gratum semper erga generosos beneficos suos
 conservandi animum: at ubi coguntur reddere
 quod ipsis mutuo datum fuit, aut illius usuras pen-
 dere, tum semper sunt ageni, nec nisi post longas
 persecutiones in animum inducere possunt ut
 solvant.

146

147.

Talis est genius, innumerorum Christianorum: mutantur, et non solvunt. Excelsus illud in gerendis negotiis ingenium, facultas victum vestrum comparandi, Sanitas, pulchritudo, prosperitas, sunt dona Dei, et mutua quae vobis praestat. Si horum bonorum fundum à vobis rapeteret, si vos adigeret ad ipsi sacrificandum vestras divitias et vitam vestram, omne quod habetis et quod estis: quamnam vobis inferret injuriam? Sed paucioribus est contentus, laevae grati animi significationes ipsi satisfaciunt; et tamen quis ex vobis eas ipsi rependit?

Revocate in memoriam vestram urgentes illas necessitates, in quibus fuistis, molestas occasiones illas, in quibus parvendi periculum subiistis, tempora illa persecutionis et procellae, quibus domus vestra, velut domus Job, proximè involvenda erat, in commoda illa quae vobis creaveratis, aut in miseris, condes inimici suscitaverant, tunc in orationibus et promissis vos ipsos exhaustabatis, dicebatis cum Joseph:

Judic. ii » te: Si tradiderit Deus inimicos meos in manus meas, quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meae, mihi quae occurrerit eum holocaustum offerant Domino. Dicebatis cum Jacob: Si fuerit Dominus mecum, et custodierit me in via per quam ego ambulo, et dederit panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, reversusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Daum, cunctorumque quae dederit mihi decimas ei offeram. Dicebatis cum Anna matre Samuelis: Si potero habere filium, dabo eum Domino omnibus diebus vitae ejus.

1. Reg. i.

Sic loquebamini: sed iniquum cordis vestri affectum non cognoscebatis: Jophthe, Jacob, Anna vota sua exsolverunt, an vos vestrum exsolvistis? hanc eleemosynam largiri promiseratis, si litam illam obtineretis: eamne elargiti estis? Spondovatis Deo malius vos servituros, si sanitati vos restituerat: an majora obsequia ipsi exhibuistis? Statueratis vos ab iniquis vestris consuetudinibus separatos, vitam mortificatam et poenitentem ducturos, si Dominus ab illo periculo vos præservaret: Id ipse fecit, an promissis vestris ei stetit? Ergo ingrati

estis, mutuamini, fidem vestram obligatis, et nunquam nomina vestra expeditis: Mutuabitur peccator, et non solvet.

Sed ut rem paulo accuratius expendamus, notandum cum S. Thoma*, quod sicut gratitudo suos gratias habet, ita etiam ingratitude suos etiam habeat. Animo intueri accepta beneficia, ea laudare, et data occasione si qui illa contulit, parva referre: hi sunt tres gratitudinis gradus. È contrario bonum pro bono non rependere, illud dissimulare et negare, eo uti ad beneficium suum offendendum vel ignominia afficiendum: hi sunt tres ingratitude gradus; nec alio opus est ut concludatis, quod ingratorum numerus sit infinitus, et animarum verè gratarum numerus paucissimos Christianos complectatur.

Verum est, quod, quidquid agamus, Deo bonum pro bono reddere non valeamus. Quid à te ipso habes, o homo? et quid tu ipse es? paupertas, miseria, corruptio, peccatum. Velle igitur, ut primum hoc officium ipse exhibeas, idem est, ac impossibile à te exigere. Quamvis illi mille vitas sacrificares; Quamvis ex omnibus momentis, quibus tua constat, nullum esset quod ipse consecratum non esset, hæc omnia nihil essent in comparatione bonorum quæ in te contulit, et quotidie confert, inquit S. Gregorius Nazianzenus*, Ipse nihil aliud redderes quam quod ad ipsum pertinet, et si teum severe agere vellet, aeternum solvendo non esses. Sed memineris, quod exigam solummodo partem eorum quæ tibi dedit, exigat, quod ea quæ illi offers respiciat, non propter illorum pretium, sed propter mentis tuæ et cordis affectum. An ergo mentis huius cogitationes et cordis huius motus et affectiones illi offers? Creatura infidèles et impotentes in his meliorem partem habetis; Creator infinite potens et benigne non nisi quod residuum est tibi datur.

In eo ingratitude apud nos ventum est, ut taceamus et dissimulemus beneficia Dei, vel saltim, prout loquitur propheta, furtum in holocausto perpetremus. In eo victima penitus destrui deberet ad

148.

* 2. 2. q. 106.

* orat. advers.
Julian.

149.

agnoscendum Supremum illius cui offertur, Domini-
um: Sed similes Heli filiis, qui hoc facinore omnium
formâ punitionum Severissimam sibi accerserunt,
aliquot illius frustra nobis tollimus. Equidem generatim
Dei gratias divulgamus, sed raro ad particularia descen-
dimus, ut inde illi gloriam retribuamus; quaedam illi-
us beneficia, quæ inficiari non possumus, agnosimus,
sed cætera obliviscimur et tacemus.

Osce 2.

Ingratus Judæus eo ipso tempore, quo Deus ipsi mani-
festa paterni amoris sui signa exhibet, clamat: Vadam
postulatores meos, qui dant panes mihi, et aquas meas
lanam meam, et linum meum, oleum meum, et potum
meum, hi erunt Dei mei. Infelix oportetne, ut eo-
usque ingratitude et furorem tuum protendas?
A quo accipis panem illum et aquam, nisi à Deo?
Quis alius præter ipsum tibi dat unde nutris et in-
duaris.

* S. Asterius
Hom. in eorum
à nativitate

Hoc tamen erat frequentius Judæorum pecca-
tum, inquit quidam ex antiquis Patribus*, et forte
est etiam innumerorum Christianorum. Hi Judæi
quotidie, et ultra quàm expectare poterant, novos
divini præsidii effectus recipiebant, et tamen illum
agnoscere volebant à quo hæc insperata quæ repor-
tabant, victoria ipsis obveniebant, cibis Delicatissi-
mis alebantur, et ingratiore ~~frustrati~~ erant quàm
illi, quos crudelis fames devorat. Manna de caelo
in castra ipsorum cadebat, et non nisi putidum
alliorum Egypti odorem spirabant. Columna ni-
bis per diem ipsis contra Solis ardores umbraculi lo-
co erat, et per noctem alia columna ignis ipsis
in itinere suo prælucebat: et nihilominus, qua-
si nullum bonitatis et omnipotentia Divina effec-
tum persensissent, novas desiderabant Divini-
tates, vitulisque aureis ipsorum gratitudine et
cultu dignior illis videbatur quàm ille, qui eos be-
neficiis suis cumulabat.

150.

Nonne hic est Status innumerorum Christiano-
rum? et an non ipsis ea exprobrari possent, quæ
Moyses ingrato populo illi exprobrabat dicens:

Haecine reddis Domino popule Stulte et insipiens?
 Haecine est fructus et remuneratio tot prodigio-
 rum, quae tui gratia patravit? Ergo quia alis
 providentia sua te contexit, quia ut pupillam
 oculi sui te custodivit, quia in terra incognita
 et deserta dux tuus fuit, quia inimicos tuos ex-
 terminavit, novos vocantesque Deos tibi consti-
 tuere et facere vis, atque ipsius beneficiis uti,
 ut cum ignominia afficias? te impinguavit, et
 tu recalcitras; quae ab ipso expectabas tibi conces-
 sit, et ipsi danges quod à te exigit. Haecine reddis Do-
mino popule Stulte et insipiens?

Summe Deus, qui hucusque tot beneficia mihi pra-
 stitisti, an non sum similis ingrato populo huic? Dic-
 re debetis, chari Auditores mei. An non ea omnia, quae
 adversum te patravi, eundem ingratitude caractera-
 ram portant? An non creaturae illae, post quas jam
 à tam longo tempore curro, tot sunt idola, quae mi-
 hi confeci? tot vituli aurei, ante quos genua flexi?
 An non Idoles illae, quas cum adeo inepta et flagitiosa
 vanitate exaggeravi, et quae non nisi à te prove-
 niunt, mihi exprobrant mentis meae aberratio-
 nem et cordis mei corruptionem?

Duaem idam in me ipso exarare non desebam
 infinita bonitatis illius, quae ad mihi benefician-
 dum semper propensa, formidanda majestatis tuae
 splendorem temperavit, ut infirmitatibus et mis-
 riis meis se accommodaret? Si quis horror mihi
 inest vitii, quod sequendo pravas naturae meae pro-
 pensiones mihi semper placuisset, id gratia tuae
 tribuendum est. Si subtilibus tentationibus
 illis, in quibus mille alii perierunt, non succubui,
 id merus gratuitae misericordiae tuae effectus est.

Utinam animo intuear illa poenitentiae tem-
 pora, ubi postquam affrenatas voluptates meas
 salutariibus amaritudinibus perfudisti, cum ea-
 dem fiducia ac felius prodigus ad patrem suum re-
 dit, ad te me redire coëgisti? Felices dies illi, ubi

postquam sub grassibus meis spinas seminasti, quarum aculeos non amplius tolerare valebam, me invitasti ad ambulandum in suavis Sanctorum mandatorum tuorum semitis? Sine te haec salutis via, quae valet impracticabiles exhibebantur, nunquam complanata fuissent; sine te humanis illis respectibus, terroribus paucis, decem illis mundanis iudiciorum tuorum metus et gravissima ^{mea} munera cepissent.

Frater enim fratres mei, pauci inveniuntur Christiani, qui ita cogitent et sentiant. Pauci inveniuntur Abrahami, qui decemtorum quingue Regum spolia Deo exercituum offerant; pauci Davidis, qui prostrato Goliath gladium ipsius in tabernaculum Domini tanquam aeternum gratitudinis suae monumentum deferant. Pauci fideles animae in terra audiriuntur, quae usque quater mysticum illud alleluja repetant, de quo loquitur S. Joannes in sua Apocalypsi.

Id tamen praestabitis, fratres mei, si vitiorum quae viceritis, perversarum Societatum, à quibus vos separaveritis, in veteratarum consuetudinum quibus renunciaveritis, passionum et vitiorum carnis quae rationis et Evangelii legi subiaceritis, spolia ei obtuleritis, per auius gratiam adeo difficilem et felicem victoriam reportaveritis. Id praestabitis, si ex membris quae peccato et injustitia servierunt, membra iustitiae et virtutis efficiatis: si in templum Sion funestas Samariae et Damasci pompas deferatis, nisi eadem vasa quae Aegyptiorum abominationibus servierunt, ad cultum et sacrificium veri Dei impendatis.

Id praestabitis, si tanquam boni servi gloria Domini vestri operam navantes, nihil huius gloriae vestris manibus adhaereat, quae quamvis ex vobis non sit, tamen per vos transit. Si de multa gloria Domini tui, etsi non exeunte ex te, sed transaunte parte, nihil tuis manibus adhaerere contingat. Id praestabitis, si exemplo grati Samaritani, qui sanatum se sentiens, viam valebat, ut Ioseph Christo gratias ageret, pedibus eius, quae in modum ipso, obvolvimini, atque laudes eius alta voce celebratis. Resurrexerunt cum magna voce magnificans Deum, et cœ-

* S. Bernardus
Serm. 13. in
Cant.